

નવવચના ગરબા.

શુભ પ્રસંગનાં ગીત.

અને

બાળ ઔપધ.

124

શ્રી, કૃપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

સૌ. હરિસુખગૌરી વામનરામ મહેતા.

સંતાપીઆવાડ - સુરત.

સને ૧૯૨૦.

પ્રત ૫૦૦.

આવૃત્તિ પહેલી.

શ્રી સત્યનારાયણ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં પટેલ મોતીલાલ કાળીદાસે છાપ્યા
હે. સીવીલ ઈન્જીનીયર સામે-પાનાલાઈની વાડીમાં-અમદાવાદ.

કિંમત રૂ. ૦-૮-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ રંગદ
૮૩૪

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૮-૩૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ગાંધી-ગીત-બાપબૉવધ

વિષય ૭.૧૧

❧ અર્પણ પત્રિકા. ❧

શાદ્દલ.

શ્રી દેવી દીનની દયાળ કરુણા તારી ઘણી હું પરે,
તું સર્વોગ વસી રહે કરી કૃપા, સુગુણ જીવ્યા સ્તવે;
શક્તિ ભક્તિ વળી તું સુક્તિ દર્શને, ભવાબ્ધિથી તારજે,
અર્પે આ લઘુ ગ્રંથ દેવી તમને, તું હરિતું સુખ દે.

પ્રસ્તાવના.

આ નાના પુસ્તકને કંઈ પણ પ્રસ્તાવનાની અવશ્ય નથી, પણ આ પુસ્તકમાં “ધરવૈદ્ય” લખેલું હોય તેને અંગે આ પ્રસ્તાવના લખાય છે.

“ મનુષ્યયત્ન ને ધૃશ્વરકૃપા ” આ શબ્દોનું મનન કરી મનુષ્યે દરેક સમયે યત્ન કરવો પડે છે. તેજ પ્રમાણે નાનાં બાળકો માંદાં પડે ત્યારે યત્નની જરૂર છે. ઘણી માતાઓ બાળકને શું ઉપચાર કરવો એથી અજાણ હોય છે. દાઝ કેળવણી ઘણી આગળ વધી છે, પણ બાળક ઉછેરવાની કેળવણી બહુ જુજ હોય નાના બાળકો પીડાય છે; અને એવું પણ બને છે કે તે બાળક બિચારું દેહમુક્ત પણ થાય છે. ફૂલને કરમાતાં જેમ વાર લાગતી નથી તેમ તાજાં ફૂલ જેવું બાળક ઘડીચારમાં રોગનો ભોગ થઈ જાય છે, કેમકે બાળકની માતા બાળક માંદું પડે ત્યારે શું કરવું જોઈએ તેથી અજાણ હોય છે ત્યારે તે કશો ઉપાય કરી શકે નહિ. ડાક્ટરને બતાવવામાં વિલંબ થાય તો દાકતર આવે ત્યાર અગાઉ બાળકના રોગે ઉમરૂપ પકડયું હોય જ. આ ન થવા માટે ને બાળકની માતાએને જાણીતાં થવા માટે સાધારણ ધરમણીતા ઈલાજો આ નાના પુસ્તકમાં દાખલ કર્યા છે.

દેવીના ગરબા ઘણા છે, પણ જેમ ઋષિમૂનિઓએ દેવીસ્તુતિ સ્લોક અને રાગોમાં કરી છે; તે પ્રમાણે દેવીમય અંતઃકરણથી કરેલી ગરબીઓ નવરાત્રીમાં લોકોપયોગી થઈ પડે તો કૃત કૃત્ય થવાયું ગણાય.

આ નાના પુસ્તકની સાથે, આ લેખકને પિતાતુલ્ય પોષણ કરી ઉછેરનાર પૂજ્ય પિતા સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાયજી મણિરાયજીનું ટુંક જીવન લખી હું તેમના આભારનો બદલો વાળવા સમર્થ થવા કદી ઇચ્છું, તો વિચાર કરતાં એમ લાગે છે કે એ વડીલ માતા સ્વ. લલીતાગૌરી અને સ્વ. રા. બ. પૂજ્ય મુકુંદરાયજીના ઉપકારનો બદલો કાઢપણ રીતે વાળી શકીશ નહિજ. તેમનો અખંડ અને અમિતપ્રેમ અને અમીદાઈ હું જીંદગી પર્યંત વિસારી શકીશ નહિ. હું તે દૈવી માતાપિતા માટે ફક્ત “ મદા ” રાખી, તેમના ચુલુસ્તવન આ પુસ્તકમાં લખી રાખીશ. તેજ મેં તેમની સેવા બજાવી ગણુશો. એમ ધારી તેમનું ટુંક જીવન આ સાથે જોડું છું.

માબાપના કર્તવ્ય વિષે હંમેશાં બાળકો અજાણ હોય છે. તેજ નિયમને અંગે આ જીવન લખાયું છે, એટલે કાઢપણ ખામી હોય તો સ્વર્ગ નિવાસી પૂજ્ય વડીલથી તે માટે મને ક્ષમા આપશે.

સ્વ. રા. બ. પૂજ્ય પિતાતુલ્ય મુકુંદરાય મણિરાયનું

જીવનચરિત્ર.

પ્રભુપ્રાર્થના.

શાદ્દલ.

રાખીને મન ઇષ્ટદેવ સમરૂં, વચન ને કર્મથી;
બહુનામી મળવા અંતર મથે, હારી ન જાયે કદી;
દુઃખોનો હરનાર દેવ સહુનો, રક્ષક કૃપા બતા;
પૂજને પદ તેહ દેવ ઇચ્છના, જન્માન્તરે ટાળવા. ૧

મૂર્તિ ધરેની ધારી નિજ હૃદયે, કુંદો વધાવું સદા;
કર્ણાવું શુદ્ધ ભાવભક્તિ હૃદયે, રાખું ન બેદો કદા;
યજોરૂપ પિતાનું ધ્યાન કરનાં, જીવ્યાએ વાસો હજો;
નેહેથી મુજ ભક્તિભાવ અરખું, શાંતિ સદા થજો. ૨

તિથો અડસઠ સ્નાન જેવું ફળ છે, રહે હૃદે દેવ જો;
હોયે નિત્ય અનિત્ય સર્વ જગમાં, એ ઈશ્વરા સેવતો;
જગદીશ જયકારીને વિનયનાં, વિજ્ઞાન પામે ખરે;
નરનારાયણદેવ હરિસુખના, તીર્થોરૂપી છે અરે. ૩

સ્વર્ગનિવાસી રા. રા. રાવળદાદુર મુકુંદરાય મણિરાય, સુરત નિવાસી
વડનગરા નાગર ગૃહસ્થ હતા. તેમનો જન્મ સં. ૧૮૮૪ ની સાલમાં સુરત
માંજ થયો હતો. તેમણે તે સમયના અંગ્રેજી, ગુજરાતી, કાવ્ય વગેરેનું
શિક્ષણ સારૂં લીધું હતું. તેમનું અવસાન સં. ૧૯૬૧ માં થયું હતું.

તેઓ શરૂઆતમાં સુરતના પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં માસિક રૂ. ૧૨ ના
પગારથી નોકર રહ્યા હતા. ત્યારબાદ પોતાની વિદ્યાના બધે અંગ્રેજી
સરકારની નોકરીમાં જોડાઈ, ફર્સ્ટ ક્લાસ સર્વોડિનેટ જડજની ઉપર
પાયરીએ ચઢ્યા હતા, ને માસિક રૂપિયા આઠસોના પગારનો પ્રેમ
મેળવ્યો હતો. તેમણે પેન્શન લીધું ત્યાંસુધી રૂપિયા આઠસો મળતા.

આ હોયો દરજ્જો મળ્યા પછી કોઈએક દુશ્મને તેઓની વિરૂદ્ધ ટીકા કાઢી હતી. પણ તેમાં સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાયજીને સરકાર તરફથી શાળાશી રૂળી હતી, ને ન્યુસપેપર 'ગુજરાતી'માં તેઓની પ્રશંસાની કવિતા છપાઈ હતી.

તેમણે નોકરીની શરૂઆતથી તે જીંદગી પર્યંત યશ મેળવ્યો હતો. પેન્શન પર ગયા પછી પણ મ્યુનિસીપાલીટીના ફર્સ્ટ ક્લાસ ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટનું કામ કરવાનું માન મેળવી શક્યા હતા. તેમજ સુરતના મોટા મંદિરમાં મેનેજરનું કામ કરવા સરકાર તરફથી તેમને સોંપવામાં આવ્યું હતું. પ્રમાણિકપણા ઉપર સરકારને પૂરો વિશ્વાસ હતો. તેથી તેમને કાઠીઆવાડના ડે. આ. પોલીટીકલ એજન્ટનો નામાંકિત હોદ્દો આપ્યો હતો. જે હોદ્દો દેશીઓને અત્યારે પણ મળે છે. આ હોદ્દાનું કામ તેમણે ઘણી ચાલાકીથી કરી અંગ્રેજ સરકારની મેહેરબાની મેળવી હતી અને વઢવાણ કેમ્પમાં પહેલાં વસતી હતી નહિ પણ સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાયજીએ ત્યાં પોતાનો કેમ્પ નાખ્યો ત્યારથીજ ત્યાં વસતી બંધાઈ હતી.

રાજકોટ ગોંડળ વિગેરે આખા કાઠીઆવાડમાં પોતાની કામ કરવાની કારકીર્દીથી તેમનું નામ જાણીતું છે.

તેમની યશસ્વી કારકીર્દીથી અંગ્રેજ સરકારે તેમને રાવ બહાદુરનો ખેતાબ આપ્યો હતો. તેમને સરકાર તરફથી મોટી જગ્યાએ વડોદરામાં મોકલ્યા હતા. મલાવરાવ ગાયકવાડને વડોદરા રાજ્યમાંથી ખસેડવામાં આવ્યા ત્યારે તેવા ગંભીર સમયે પોતાના જીવને જોખમે સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાયજીએ ચૈર્યતાથી ત્યાંના ચીફ જસ્ટિસનું કામ કર્યું હતું તે વખતે તેમને બારે ખજાર મળતો હતો, સ. ૧૯૦૧ માં રાજકર્તા એડવર્ડ ગાદીનશીન થયા ત્યારે દિલ્હી દરબાર વખતે તેમને માજી અમલદાર તરીકે રાજકર્તા તરફથી માન સહિત ચાંદ એનાયત થયો હતો.

સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાય મણિરાય અને સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાય મણિરાય બન્ને બાઈઓમાં સંપ સારો હતો. આ બન્ને બાઈઓ જીંદગી પર્યંત સંપથી સાથેજ વધ્યા હતા. કદી જુદા પડ્યા ન હતા.

સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાયજી પોતાના વડીલ બાઈનું માન પિતાતુલ્ય ગણવતા. સ્વ. મુકુંદરાયજી ધરબંધ હોવાથી તેના પુત્ર પુત્રીઓનું પાલન

પોપણ તેમનાં ધર્મપત્ની સ્વ. લક્ષ્મીતાગૌરી કરતાં ને પોતાનાં કરજદાર માફક હેતથી રાખતાં.

સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાયજીને એકજ પુત્રી છે તેમનું નામ ઇંદિરાગૌરી છે તેમણે એક “ રીતિ દર્પણ ” નામનું પુસ્તક લખી બહાર પાડ્યું છે.

પરમાર્થવૃત્તિ અને સંપ જગવવાના ઉમદા ગુણોને લીધે તેઓએ પોતાના સર્ગા સ્ત્રેષ્ઠી ઉપર તન મન ધનથી ઉપકાર કરી દુનીઆમાં જન્મ સફળ કર્યો છે. પુત્ર નહિ હોવાથી તેમણે પોતાના ભાઇના પુત્રપૌત્રને પોતાનાં સંતાનવત ગણી જીંદગીપર્યંત સાથે રાખ્યાં હતાં. જેવા તેઓ દયાળુ ને પરમાર્થી હતા. તેવાજ તેમનાં પત્ની સ્વ. લક્ષ્મીતાગૌરી પણ હતાં.

આ બન્નેના સારા સ્વભાવથી કુટુંબમાં સંપ જગવાઇ પરમાર્થ કરવામાં વિદ્ર આવતું નહિ.

સ્વ. લક્ષ્મીતાગૌરીએ પોતાનાં ભત્રીજાઓને ઘણા હેતથી રાખ્યાં તેમાં તેમણે પોતાના હૈયામાંથી દૂધ ઉતારવા સુધીનું યત્ન કર્યું, ને તેમાં તેમના ઉપર ઇશ્વરની કૃપા ઉતરી દૂધ આવતું થયું, ને પોતાની ભત્રીજા જેને તેની માતાએ દોઢ વર્ષનીજ મુદ્રી હતી તેને ઉછેરી મોટી કરવા શક્તિમાન થયાં. આવાં દેવી સમાન માતાનો ભાવ કાઇકજ બાળકી લઈ શકે છે; તેમ ખરેખર તેના ઋણમાંથી મુક્ત થવા સમર્થ નથી.

સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાયજી કોર્ટનું કામ કરી બેસી રહેતા નહિ, કાઇપણ બાનગી બાજતનું સમાધાન કરવું હોય તો તે પણ બન્ને પક્ષને સંતોષકારક નીવડી બન્ને પક્ષ સંતોષ પામે તેવી રીતે સમાધાન કરી આપતા. તેમજ કાઇને પૈસાનું કરજ થયું હોય તો તેને પોતાનું ઋણ સરજતાથી પતાવી દે તેવો નિયમ બાંધી આપતા ને તેમની સલાહથી ચાલનારા ઋણમુક્ત થતા.

તેમના વિચારશીલ મુણથી લોકપ્રિય થયાહતા. જેમ સરકાર તરફથી માન પામ્યા હતા. તેમજ સ્વચ્છાતિના લોકોમાં પણ માનવંત હતા. તેઓ એક દેવી શક્તિરાજા પુરુષ હતા, અભિમાન રહીત, લેભ રહિત, પરમાર્થ વૃત્તિ, દયા, ને સાત્વિક વૃત્તિ આ સર્વ શુભ ગુણોએ

તેઓ અલંકૃત હતા તેથી તેઓ તેમની જાંઘી પર્યંત પરમાર્થનાં સારો કામો કરી શક્યા હતા. આથી તેમનું અમર નામ રહી શક્યું છે.

માનવનો પણ ધણો શોખ હતો. તેથી જવૈયાઓને પણ તેમની ખાસેથી સારી કમાઈ થતી. વળી આસ્તિક હોવાથી તેમની પાસે વેદાંતીઓ જેદ ભણી દબ્યની આશા રાખતા. તેવા આશ્રિતો પણ તેમની પાસેથી ખાલી હાથે જતા નહિ.

સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાયજીને સાહિત્ય ઉપર પ્રેમ હોવાથી પોતે કવિતા પણ કરતા. તેમણે રીતિદર્પણમાં પોતાના કરેલા ગરબા છપાવ્યા છે. આ ગરબો સાતમો અને આઠમો માતાની સ્તુતિ અને મુદામાજીનો છે. તેમનું જીવન ધણુંજ ઉચ્ચ હતું, ને તેમના કાર્યક્રમનું થયાવિધિ વર્ણન કરતાં એક પુસ્તક થઈ શકે તેમ છે, પણ તેવી શક્તિ નહિ હોવાથી થોડા ગુણોનું વર્ણન કરી આ તેમનું પવિત્ર જીવન લખી તેમના પવિત્ર ને અમર આત્માને અર્પણ કરે છું.

શ્રી કૃપાળુ ઇશ્વર સ્વ. રા. બ. મુકુંદરાયજીને અક્ષય ધામ આપે. જોજ પ્રાપ્ત ના છે.

દોહરો.

હૃદય દ્રવે અથુ સ્રવે, ગુણની ગાથા ગાઈ;
જન્મયું નિશ્ચય જાય છે, અમર ન અવની માંહી.

સત્કર્મોથી રહે સદા, અમર નામ અખંડ;
ધન્ય દેહ મનુષ્યની, પ્રસન્ન શ્રી ભગવંત.

અમર નામ રહે સદા, ખરૂં અમરપદ એહ;
હરિસુખ કહે ધન ધન છે, પરમારથ જો દેહ.

સંધાડીઆવાડ.
મુરત.
સં. ૧૯૭૬ જન્માષ્ટમી.

} સ્વ. માતાપિતાની જીણી પુત્રી
હરિસુખ.

॥ શ્રીગણેશાયનમઃ ॥

શ્રીતાજીની ગરબા

શ્રી કનકેશ્વરી દેવીની સ્તુતિ.

(“ ચાલો સાહેલી ચાલો સાહેલી ”)—એ રાગમાં.

જય જય અંબે જય જય અંબે,

કનકેશ્વરીને, તન મન અર્પાને નમીએ.

કુળની દેવી, અખંડ સેવી, પ્રસન્ન કરી વર મેળવીએ;

કરુણાસાગરી કનકેશ્વરીને, ચરણ નમી પ્રસન્ન કરીએ.

જય જય અંબે.

શ્રીદેવીની આરતી.

જય દેવી જય દેવી, જય કનકેશ્વરી મા, જય કનકેશ્વરીમા.

નમી નમીને કરીએ (૨) ચરણોની સેવા. જય દેવી.

આઘ શક્તિ તું આપ, મહીતલમાં વ્યાપી (૨)

વનમાં જનના મનમાં (૨) રહી તું સ્થિર સ્થાપી. જય દેવી.

કનકવર્ણની કાયા, માયા વિસ્તારી (૨)

શ્વેતાંબર ધરનારી (૨) યોગીની શ્રદ્ધાણી. જય દેવી.

તું પૃથ્વી જળ તેજ સૂર્ય અને વાયુ (૨)

ગુણ વિદ્યુત શક્તિએ (૨) નભ મંડળ છાયું. જય દેવી.

કરી કંસ ભયભીત, આકાશે વ્યાપ્યાં (૨)

ચાર ભુજ ત્રિનેત્રે, (૨) દર્શન તેં આપ્યાં. જય દેવી.

સદસાક્ષી સદસ, પાદ છે સદસ હાથો (૨)

વિરાટ રૂપે વિશ્વે (૨) જળ સ્થળમાં વ્યાપો. જય દેવી.

શ્રમ ચક્ર હાથે છે, ફરતી કર ધારી (૨)

ત્રિશુળ ગદા તરવારો, (૨) રહી ધનુષ ધારી. જય દેવી.

કર કંકણની શોભા, નયની છે નાકે (૨)

રમઝમ રમઝમ નૂપુર (૨) મુગટ ધર્યો માથે. જય દેવી.

દેવવિદારક માત, તારક ત્રિભુવનની (૨)

નમી નમી શરણે રહીએ (૨) આશ પુરો મનની જય દેવી.

ગુણ સેવામૃત પીતાં, ભવ ક્ષીડ સદુ જાએ (૨)

અંબજપદને પામી (૨) હરિમુખ શિરનામે જય દેવી.

(૮)

પંજ વખતે ગાવાનું.

શ્રી ગણપતિ અંબા પૂજે રે, મન ભાવ ધરી,
માની પૂજા મીઠી મેવા રે, મન ભાવ ધરી.
ભક્તો જન પૂજન આવે રે, મન ભાવ ધરી;
રહી ચરણે શીશ નમાવે રે, મન ભાવ ધરી.
મા અખંડ સુખને આપો રે, મન ભાવ ધરી,
આશિષનો કર શિર સ્થાપો રે. મન ભાવ ધરી,
આયુષ દિનમણિ સમ આપો રે, મન ભાવ ધરી.
સંકટ ભક્તોનાં કાપો રે, મન ભાવ ધરી,
માની પિત્તળ ધંટા વાગે રે, મન ભાવ ધરી.
નમી નમીને પાએ લાગે રે, મન ભાવ ધરી;
મા આરતી જિતાઈ તારી રે, મન ભાવ ધરી.
સુખ દો સૌભાગ્ય વધારી રે; મન ભાવ ધરી,
હરિસુખ નિરંતર ચાએ રે, મન ભાવ ધરી;
ત્રિપુરારિ તારો માગે રે, મન ભાવ ધરી.

વધામણા વખતે ગાવાનું.

(સુઝદા સંદેશારે કાવે)—એ રામ.

આજે વધાવું શ્રી અંબા આઈ, માને આંગણે આનંદ માર્છ,
મારા સંકટે આવ્યાં શ્રી ધાઈ, અમી છાંટ નાખજો જમદંબા.
દેવી નવ ખંડ તારો વાસ, મારે અંતરે તારો પ્રકાશ;
પસે ભક્ત જનોની તું પાસ, અમી છાંટ નાખજો જમદંબા.
દેવી તેજ તારાના પ્રકાશે, મારા અંતરપટના અવાસે,
શાન્તિ દર્શનથી દુઃખ નાસે, અમી છાંટ નાખજો જમદંબા.
દેવો માટે દેવી શ્રમ લીધો, રહી વિખ્યાયજે તપ કીધો.
શુંમ નિશુંમને દંડ લીધો, અમી છાંટ નાખજો જમદંબા;
મારો મહિમાસુરને માતા, તારા ગુણની ગવાઈ માયા,
વેદ મંત્રીમાં શ્રી વિજ્યા વાતા, અમી છાંટ નાખજો જમદંબા,

તારા નામને કામ અનેક, અંબા જગવે ભક્તનો ટેક,
 તારી કૃષ્ણ છે દેવી અનેક, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 તું છે શાકંબરી શૈલ બાળા, બ્રહ્મચારિણી રૂદ્રાણી જગાળા;
 તારા નામની હું જપું માળા, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 વિંધ્યાસીની અંબા ભરાની, સહસ્ર બૂગળી તું માત કાળી;
 માતા બૌચરાજી તું બીરૂદાળી, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 સિંહ વાહતી તું સમસંગી, ભદ્રકાળી અને તું સતાક્ષી,
 દેવી કાત્યાયની તું પદ્માક્ષી, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 તું છે જ્યા ને વિજયા દેવી, સુભદ્રા પારવતી દેવી,
 બ્રહ્મા વિષ્ણુએ છે તને સેવી, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 સેવું સર્વ રૂપે તને માત, રહેજો સનિધ ને સાક્ષાત,
 ગણો રંક તમારી છું દાસ. અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 તને સેવે સૌભાગ્યની વૃદ્ધિ, તારી સેવા કરે સમૃદ્ધિ;
 દેવી કરે તું વંશની વૃદ્ધિ, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 તારી શક્તિ છે દેવી અનેક, તારાં કાર્ય અગણિત અનેક,
 બધાં વર્ણવા નથી વિવેક, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 કામ ક્રોધ તે તારા છે દાસ, આવે નહિ તુજ ભક્તની પાસ,
 પામે અખંડ આનંદ ઉદ્ધાસ, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 વધે આયુષ્ય અને બળ શુદ્ધિ, થાએ અંતરમાં માતા શુદ્ધિ;
 તારા શરણથી યોગની સિદ્ધિ, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 જેવી સાદા તેં દેવાને કીધી, તેવી સાદા દેવી મને કીધી;
 મારી સંભાળ અંબા તેં લીધી, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 શિરછત્ર અવિચળ રાખો, સુખ સૌભાગ્ય અખંડ આપો;
 દેવી કંકુના ચાંલા સ્થાપો, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.
 હરિસુખ નમી નમી યાચે, ભક્તિ મુક્તિ અખંડ સુખ માજે;
 અંબા મંગળ કરે શિર સ્થાપે, અમી છાંટ નાખજો જગદંબા.

પૂજા કરી રહ્યા પછી ગાવાનું.

અંબા ભવાની માત, પૂજાને પાછા કર્યાં રે,
પૂજા માત દેવી સાક્ષાત, આશિર્વાદો ઉતર્યાં રે.
સૃષ્ટિ નમે તુજ પાથ, શાન્તિ ને કાન્તિ વધારજો રે,
ધર્મની વૃદ્ધિ દો માય, અવિચળ હરિસુખ આપજો રે.

ગરબી ૧.

(પડવાની પશુ પ્રીત પડવે ભૂલી રે) એ રાગ.

અરવા મણુપતિ દેવની શ્રી માતા રે;	
ભવાની અંબે માત ગુણુ સહુ ગાતાં રે.	૧
ગિરિ તનયા ગુણુ તારા ગાવાના રે;	
સુભુદ્ધિ અમને આપ સફળ થાવાને રે.	૨
તું વૈષ્ણવી બ્રહ્માણી ને રેદ્રાણી રે;	
તપ કીધો કારણુ માટ મહેશ્વરી કાળી રે.	૩
દેવોના દુઃખ ટાળવા થઈ શરી રે;	
કરી વાઘ સવારી આપ તેં ત્રિપુરારિ રે.	૪
નવ ખંડ પૃથ્વી માહિં દૈત્યને માર્યાં રે;	
કાઠી દૈત્ય નિકંદન માત, મૂનિએ તાર્યાં રે.	૫
હરિસુખની ઝાલી બાંધી, ભવથી તારો રે;	
તમ મંજળ કર મુજ શિર, અંબા ધારો રે.	૬

ગરબી ૨.

(ધન્ય અંબારે આરાસર પટરાણી) એ રાગ.

જગદંબા રે દીન તણી તું દાતા;
સૃષ્ટિની તું છે વિધાતા, તુંજ ગુણુની રે વેદો ગાથા ગાતા.
બ્રહ્માણી સુખની શાતા.
ભક્ત વત્સલ સુખની દાતા રે, ત્રિભૂવનની તું છે માતા રે;
છે માતા ત્રાતા બાતા રે.
આજ શક્તિ રે ભક્ત જનો ગુણુ ગાતા;
સૃષ્ટિની તું છે વિધાતા. ૧:

તુજ સેવા રે મીઠા મેવા ચાતા,
 દેવી ગુણની ગાથા ગાતા.
 તુજ નામે સિંધુ તરાતા રે,
 ત્રિપુરાસિ સુખની શાતા રે, ભક્તિરસ અમૃત દાતા રે;
 તેં તાર્યા રે, સુર અસુરને માતા, સૃષ્ટિની તું છે વિધાતા. ૨
 મહા માયા રે અગણિત ગુણ ન ગણાતા, તુજ ચરણે ભક્તો જાતા;
 દેવી અખંડ આનંદ દાતારે.
 વેદ વખાણીને ગુણ ગાતા રે, અંતર જ્યોતિ પ્રગટાતા રે;
 મૂઢ મતિના રે વેદની વીણા ગાતા, સૃષ્ટિની તું છે વિધાતા. ૩
 મહા તપમા રે, સુર મુનિવર સ્થિર ચાતા, તુજ દર્શન કળે ચાતાં.
 મને ચરણું તારું ચાતાં રે,
 દુઃખ દાવાનળ વહી જાતાં રે;
 હું રંકની વહારે ધાર્તા રે,
 સુભાગી રે શિર મંગળ કર ચાતાં, સૃષ્ટિની તું છે વિધાતા. ૪
 હરિસુખની રે અંતર ધામની માતા,
 રિદ્ધિ બુદ્ધિ સૌભાગ્યની દાતા.
 તું શક્તિ મુક્તિ શાતા રે,
 કરુણા દ્રષ્ટિની દાતા રે;
 વિધ્ના સર્વે પજાતાં રે,
 કર અઘી રે તાર સંસાર સરિતા, સૃષ્ટિની તું છે વિધાતા. ૫

ગરબી ૩.

(સખી પડવે તે પંથે ચાલ્યા રે) એ રાગ.

આલ શક્તિ તું અંખા આપ રે,
 રહું ચરણકમળ ગુણ ગાપ રે,
 મારી સેવા સ્વીકારજે આપ,   બળું ભવતારણી ભવાની રે. ૧
 લીધો સૃષ્ટિને કારણ જન્મ રે,
 જ્યોતિ રૂપે યશોદાને ધામ રે,
 કંસ કંપાવી ગદ્ગદ મન,   બળું ભવતારણી ભવાની રે. ૨

અંબ ચક્ર છે તારે હાથે રે,
 વીણા ધારી તું વેદની માતા રે,
 ચાર ભૂજ દર્શન દઇ શાક્ષાત, બળું ભવતારણી ભવાની રે. ૩
 કર કંકણ સુંદર ખળકે રે,
 ચંદ્ર બિંબ મુખાકૃતિ ઝળકે રે,
 નાકે નયનીનું મોતી લળકે, બળું ભવતારણી ભવાની રે. ૪
 તું છે બ્રહ્માણી રૂદ્રાણી રે,
 તું છે કાળિકા કલ્યાણી રે,
 મહિષમર્દની તું ભદ્રકાળી, બળું ભવતારણી ભવાની રે. ૫
 હીમગિરિ કાલ્યાણી માત રે,
 તપ આદર્યા દેવોને માટ રે,
 કાષી અસુર તણા તેં વિનાશ, બળું ભવતારણી ભવાની રે. ૬
 નવ દુર્ગા થઇ તું સાક્ષાત રે,
 દૈત્ય રૂધિર પીધું તેં અમાપ રે;
 ટાળ્યો દેવો તણા પરિતાપ, બળું ભવતારણી ભવાની રે. ૭
 હરિસુખના અંતરમાં વસન્ને રે,
 ખટ રોપુઓને તમે હણુને રે,
 ત્રિશૂળ ધારી કૃતારથ કરન્ને, બળું ભવતારણી ભવાની રે. ૮

ગરબી ૪.

(મા પાવાતે ગદની ઉતર્યા મહાકાળી રે,)—એ રાગ.

પાવાતે ગદની કાળિકા કલ્યાણી રે,
 બહુચરનો સુવાળ વાસ, તું બીરૂદાળી રે,
 ચાંપાનેર વસાવીયું મહાકાળી રે;
 રાગને દીધો શાપ, તેં કલ્યાણી રે;
 મહિષાસુરને મારીયો કલ્યાણી રે;
 માર્યો વળી શુંભ નિશુંભ, તું બિરૂદાળી રે.
 સહસ્ર ભૂજળી માત તું કલ્યાણી રે;
 તારી રક્ત જીભ વિકાળ, તું બીરૂદાળી રે.

નવ ખડે તુજ વાસ છે, કલ્યાણી રે;
 લીધાં તેં જીજ્ઞાસા રૂપ તું, બીરૂદાળી રે.
 એક અખંડાનંદ તું, કલ્યાણી રે;
 આ સૃષ્ટિનો આધાર, તું બીરૂદાળી રે.
 મહા માયા તુજ શક્તિએ કલ્યાણી રે;
 મોહ્યા છે જીવો અપાર, તું બીરૂદાળી રે.
 ભમી રહ્યા ભ્રમણા થકી કલ્યાણી રે
 પામે નહિ તારો પાર, તું બીરૂદાળી રે.
 લહેરી અંબા તું બની કલ્યાણી રે;
 ભક્તિ વશ થઇને માત, તું બીરૂદાળી રે.
 ભવ સાગરની તારણી કલ્યાણી રે;
 હરિસુખની તું સાક્ષાત, તું બીરૂદાળી રે.

ગરબી ૫.

(અલખેલીરે અંબે માત જોવાને જન્મએ—એ રાગ.)

સાહેલીરે આશ્વિન માસ, સુભાગી સારો,
 નવચંડી પૂજન માટ, સુભાગી સારો.
 નવરાત્રીમાં નવ ચંડિકા પૂજન અર્ચન કરજો રે,
 સત્ય શિયળ શરાતન અંતર એ દેવીતું ધરજો;
 સુભાગી સારો. ૧.

મહાદેવીએ નવરાત્રીમાં શુંભ નિશુંભને માર્યા રે
 અનેક દૈત્યો દૂર કરી દેવોના દુઃખ નિવાર્યા;
 સુભાગી સારો. ૨

એવી નવદૂર્ગાની મૂર્તિ અંતરમાં સખી ધારો રે,
 પ્રેમ પ્રકાશ શુદ્ધ હૃદયે પાડી, અનંત ઉજાસ ઉતારો;
 સુભાગી સારો. ૩

કામ ક્રોધને મોહ મમત સમ, શતરૂને હણવાને રે,
 શરાતન સખી અંતર ધરજો મન મિત્રને વશ કરવાને;
 સુભાગી સારો. ૪

સૌભાગી શીલવંતી નારી તે દેવીનો અવતાર રે,
નીતિ નિયમના ધર્મ ધરીને તારે તરે સંસાર;

સુભાગી સારો. ૫

ભવતારણ્ય ભવાની અંખા ભગવતી ગુણ ધરજો રે,
નવરાત્રી પૂજન સ્વીકારી સદ્ગુણ નવાણુ ભરજો;

સુભાગી સારો. ૬

અંતર શુદ્ધિ વિમળ બુદ્ધિ સત્ય શિયળ શમદમમારે,
પરમાર્થો કરવા રહી તત્પર રહેો શક્તિ ભૂવનમાં;

સુભાગી સારો. ૭

સોળ સખીનો સાથ સંપથી, નવચંડીએ રાખ્યો રે,
દૈત્ય વિદારી દુઃખ નિવારી પૃથ્વી ભાર ઉતાર્યો;

સુભાગી સારો. ૮

તેમજ આ સૃષ્ટિમાં બેનો, સંપથી વૃદ્ધિ કરજો રે,
સખીમંડળમાં સંપ પસારી સ્નેહ સરિતા કરજો;

સુભાગી સારો. ૯

વશીકરણ્ય એ વિદ્યા શીખો પરમારથ કરવાને રે,
સૃષ્ટિનું સૌંદર્ય એ મોહું ભવસિંધુ તરવાને;

સુભાગી સારો. ૧૦

એજ ધર્મ અને એજ કર્મથી આઘશક્તિ વશ કરજો રે,
હરિસુખની દેવી આરાધી ભવસાગરમાં તરજો;

સુભાગી સારો. ૧૧

ગરબી ૬.

(૩૬ ગરબે રમે તે માતા અંબીકા જો—એ રાગ.)

કરુણાસિંધુ કૃપાળુ માત અંબિકા જો,

અમે ચરણકમળ રહી વંદતાં જો.

કરુણાસિંધુ.

માતા આશ્વિન માસ રણીઆમણો જો,

ગરબે રમવાનો દીન સોદામણો જો.

કરુણાસિંધુ.

(૧૫)

રહે નવખંડ પૃથ્વી ઉમંગમાં ને,
 તારા પૂજનેથી સૃષ્ટિ આનંદમાં ને. કરણસિંધુ-
 તારા મંદિરે કસ્તુરી જહેકતી ને,
 અગર અંદન કેસુડાં ને માલતી ને. કરણસિંધુ-
 માને કંઠે કમળની માળા ધરી ને;
 અંખા આપ તે સિંહની સ્વારી કરી ને. કરણસિંધુ-
 રમે જમે પૂજય નવે નોરતાં ને,
 હરિસુખને અંતર એ દર્શન થતાં ને. કરણસિંધુ-

ગરબી ૭.

(આજ મારી આઠેમ રંગ ભરી રે—એ રાગ.)

આઠેમ ઉત્સવ આવીયો રે દેવી પૂજન કરવા જાઉં,
 શક્તિ સેવાની આ અષ્ટમી રે, પાપ લાગી કૃતારથ થાઉં.
 નમી નમી માત વિનવું રે, મારે અંતરમંદિરે આવ,
 શક્તિ તારી સર્વાંગમારે, મહાદેવી તું પસરાવ.
 યજ્ઞ કરે તનકુંડમાં રે, આવી આરાસુરી સ્વીકાર,
 રસધન્દ્રિ ધૂન ધારથી રે, કરે જ્ઞાનઅગ્નિ પ્રકાશ.
 મોહ મમત મદ ગર્વની રે, આપું આહુતી તનકુંડ માંલ.
 ક્રમ ને ક્રોધ બે રાક્ષસો રે, દેવી એથી દૂર પળાય.
 શ્રીકૃષ્ણ આ માઈ શિરછે રે, બે હાથે આપું તું સ્વીકાર,
 આઠેમનો યજ્ઞ એ કરે રે, ધૂપ દીપ તે આ નમસ્કાર.
 સત્વ અને રજ તમના રે, માતા પુષ્પો વમાવું અપાર,
 સર્વાંગનો તું સ્વીકારજે રે, દેવી મમ તણો ઉપહાર.
 ત્રિવિધ તાપને ટાળજે રે, માતા વાળજે સેવામાં મન,
 જન્મ મરણ લય ટાળજે રે, વસો હરિસુખને તન-મન.

ગરબી ૮.

(ઉઠો બેની સાહેલડી રે સૌ મરળા ગાઇએ—એ રાગ.)

તારાત્રી નવ નોરતાં રે આ રમવા આવો. હાંદરિ આ રમવા આવો,
 મોળ સખીઓ સાથમાં રે, સહુ મરળા ગાઓ. હાંદરિ અહુ-

પાવાતેગઢથી ઉતરી મહાકાળી આવ્યા,	હાંહારે મહા.
અંખાને ખીચરા બેનડી સહુ સાથે લાવ્યા,	હાંહારે સહુ.
તુલબ ત્રિવેણી વિજ્યા જ્યા ને ગૌરી,	હાંહારે જ્યા.
આશાપૂરી અલખેલડી ભવાની ભોળો,	હાંહારે ભવાની.
રમે જમે છે નોરતાં, નવરાત્રી રૂડી,	હાંહારે નવરાત્રી.
અનગન થનગન નાચતાં મા ઝાંઝર ઝમકે,	હાંહારે મા.
કર કંકણ કટી મેખગા, ધુધરીઓ ધમકે,	હાંહારે.
મોરલી લીધી હાથમાં રે મા મધુરી વાગે,	હાંહારે મા.
દેવો સહુ જોવા મળ્યા મોહ્યા શ્રી નાદે,	હાંહારે.
બ્રહ્માણી બ્રહ્મજ્ઞાનથી ઉગારો અમને,	હાંહારે ઉગારો.
જન્મની ભીતિ ટાળજો હૃદિસુખ લો ચરણે,	હાંહારે.
નમી નમીને વિનવે મા રાખો શરણે,	હાંહારે.

ગરબી ૯.

(ધન્ય અંખા રે આરાસુર પટરાણી)—એ રાગ.

ધન્ય અંખારે તારો આશ્રય આજે, માએ ગરબો લીધો માથે;	
રમે નવરાત્રી મહા માયારે, કંચનવરણી છે કાયા રે,	
ત્રિભૂવનમાં રે તેજની રશ્મી વ્યાપે,	માએ ગરબો.
પહેરી નવરંગી ધરચોળા રે, ચોસઠ દેવીના ટોળાં રે,	
જાળ રહીરે પૃથ્વી ધુધરી નાદે.	માએ ગરબો.
રમે જમે મા ખમ્પર ધારી રે, દુષ્ટોને તું સંહારી રે,	
ભક્તોને રે આશિષ કર દધ માથે.	માએ ગરબો.
માતા સમ દમ સાક્ષી દાતા રે, હૃદિસુખની શક્તિ વિદાતા રે,	
શિવજીને રે સત્ય માર્ગ તું સ્થાપે.	માએ ગરબો.

ગરબી ૧૦.

(પાવાતે ગઢથી હિતયાં—એ રાગ)

ગરબો ગાવાને નિસર્યા ભવાની રે
માએ સળ્યા સોળ શજુગાર, જાઉં બલિદારી રે;

નાકે નથની શોભતી ભવાની રે,
 માને ઝાંઝરનો ઝમકાર, જાડિં બલિહારી રે.
 કર કંકણ કાને કડી ભવાની રે,
 માને માથે ઉત્તમ મોર, જાડિં બલિહારી રે.
 માનું ભાલ વિશાળ સોહામણું ભવાની રે,
 છે ચાંદીયો પ્રકાશ, જાડિં બલિહારી રે.
 મા ચંદ્રગિય સમ કાન્તિએ ભવાની રે,
 કર્યો ત્રિભુવન માંહી પ્રકાશ, જાડિં બલિહારી રે.
 મા તેજ ઉજસ સહુ જ્ઞાનનો ભવાની રે,
 હરિસુખને અંતર સ્થાપ, જાડિં બલિહારી રે.

ગરબી ૧૧.

(પડવે પડીયાં શું મહારાજ—એ રાજ.)

પડવે પહેલું છે નવરાત, બીજે બહુ વધ્યો આનંદ,
 ગરબે રમવા આવો માત.
 ત્રિજે ત્રિપુરારિ દર્શન, ગોથે ચાર ભુજાળી આપ,
 ગરબે રમવા આવો માત.
 પાંચમે માર્યો મહિષાસુર, છઠે સહસ્ર ભુજાળી આપ,
 ગરબે રમવા આવો માત.
 સાતમે શોભિત પાંધું માત, આઠમે અષ્ટ ભુજાળી માત,
 ગરબે રમવા આવો માત.
 નોમે નવચંડી ચર્ધ આપ, દસમે દશ ભુજાળી માત,
 ગરબે રમવા આવો માત.
 ઉત્તમ એકાદશીના રૂપ, દેવી લીધાં તેં અનુપ.
 ગરબે રમવા આવો માત.
 બારસે બીરદ પાળીયું માત, તેરસે ટાળ્યા નન સંતાપ,
 ગરબે રમવા આવો માત.
 ચૌદસે ચરણકમળની દાસ, પૂનેમે હરિસુખ પામી પ્રસાદ,
 ગરબે રમવા આવો માત.

(૧૮)

ગરબી ૧૨.

(કારતક માસે કહું—એ રાગ.)

સેવિવારે રન્યા દેવ રહેલ દેવી રે,
 અહા વિખણ મહેશ જોણે સેવી રે.
 મા સોમે સોમ સ્વરૂપ, શાન્તિ દાતા રે,
 તુજ મહિમાના ગુણ ગાય, નિત્ય વિધાતા રે.
 મા ભોમે ભક્તિ તારી, જે જન કરશે રે;
 અંતરમાં પ્રગટી જ્ઞાન, તિમિર ટળશે રે.
 મા ભુધે બુદ્ધિદાન દો સેવકને રે;
 ટળે જન્મ મરણ ભવ દુઃખ સુખ વાચકને રે.
 મા ગુરુવાર ગૌરીતું પૂજન કરીએ રે;
 તન મન ગખાને શુદ્ધ ધ્યાનજ ધરીએ રે.
 મા શુક્રવાર શાકીની રૂપે સમરૂં રે;
 નવ દુર્ગા દેવી આપ દર્શન ગરવું રે.
 મા શનિવાર શુભ દીન અંજની તનનો રે;
 હરિસુખના તારણ માત, લાભ સેવનનો રે.

ગરબી ૧૩.

(પૂનેમ ચાંદની) એ રાગ.

આજે ઉગ્યો રૂંડે આકાશે છે ચંદ્રમા રે,
 કેવી શોભે સારી શરદ પુનેમની રાત,
 ગરબે રમવાને શક્તિએ સાથે મળી રે,
 માતા અગ્નિકા ને યૌચરા બે બેનડી રે,
 સાથે કાગિકા ને ચામુંડા માત,
 ભદ્રકાળી ને ભવાની સાથે આવીયાં રે.
 સમ સીંગી ને કાત્યાયની કમળાસની રે,
 સરસ્વતીને સાવિત્રી માત;
 આઘશક્તિ માત ઇશ્વરી ભૂખ વણી રે.

દસ જૂળ માતા રક્ત દાંત દેવી તથા રે,
 ત્રણ નેત્રા જેની શોભા છે અપાર;
 જગમગ જ્યોતિ મુખની શોભા સુંદર કામળી રે,
 કા છે અષ્ટ જૂળળી, કાને ચાર જૂળ દીસે રે,
 કા ને સોળ જૂળને અષ્ટોતર શત હાથ,
 સહસ્ર જૂળએ શોભા લગ્ય દીસે ભવાનીમા રે;
 ચોસડ જોગણીના રૂપો દીસે જૂજવાં રે,
 પૂજ જૂજવા જૂજવા રાજેશી એ માત,
 ઋષિ મૂની પૂજે પૂજે સૃષ્ટિના જનો રે,
 દેવો માટે દૈત્યો સંહારા શ્રમ વેડાયો રે,
 આજે ઉમંગ ને ઉત્સવે ગીત ગાય,
 રમજુમ ઝાંઝર નુપૂર સારંગીનો સુર છે રે,
 રૂડી સુંદર રાત્રી શરદ પૂનેમની શોભતી રે,
 દેવી તેજ લગ્નસે દેવીથી અધિક,
 મુક્તા માણિકી ઉત્પતિ છે આજ દિને રે.
 સમ સતીના દર્શન નવરાત્રીમાં જે કરે રે,
 પૂજે સેવે તેના દારીદ્રો દુર યાય;
 એવી દેવી સેવી હૃદિસુખ શાન્તી પામવો રે.

ગરબી ૧૪.

(આઠ કુરા ને નવ વાવડી રે લોલ.) એ રામ.
 નવાળા મુખી ને નવ ચંડિકા રે લોલ,
 લઈ લઈ જૂજવાં રૂપ રમે નોરતાં રે લોલ
 પૂજનય નવખંડ પૃથ્વીમાં રે લોલ. ૧
 પાવાતે ગઢતી કાળિકા રે લોલ,
 આરાતુરી અંબામાત, વિંધ્ય વાસની રે લોલ,
 વિંધ્યાચળે તપ આદ્યો રે લોલ. ૨
 ખૌચરા વસે ચુંવાળમાં રે લોલ,
 કાત્યાયની હિમગિરી વાસ, એના દર્શન રે લોલ;
 તાપ પાપ પીડા પરહરે રે લોલ. ૩

અંબા ને અન્નપૂરણા રે લોલ,
 ભારતી આશાપૂરી માત, સાથ શોભતા રે લોલ.
 સુર અસુરને હરાવીયા રે લોલ. ૪
 રવેતાંબરી શાકંબરી રે લોલ;
 જૂજવે જૂજવે દેશ, વસે વિશ્વમાં રે લોલ,
 સુહૃદ્દાતા સહુમાં વસી રે લોલ. ૫
 અખંડ આનંદ રૂપ શ્રીનાં રે લોલ,
 પૂજ્યાથી આનંદ લહેર, હુરિસુખને રે લોલ,
 જ્યોતિ રૂપે શ્રી અંતર વસી રે લોલ. ૬

ગરબી ૧૫.

(ગરબે રમવાને ગોરી નિસર્ધા રે લોલ) એ રાગ.

ચાલો સખીઓ રમે રાસમાં રે લોલ,
 રૂડા વસંત તણા દિન રમે રાધિકા રે લોલ,
 જાન તાન રંગ શુભતાનમાં રે લોલ. ૧
 સોળસે ગોપીનો નાથ જાનજી રે લોલ,
 મુખ કરે મોરલીનો નાદ, સાથ સુર સૌ રે લોલ.
 હેતને હિંચોળે હીંચાવતાં રે લોલ, ૨
 મોરલી વાગી તે મધુવનમાં રે લોલ,
 વિના ઋતુએ વસંત ખીલી વનમાં રે લોલ.
 જ્ઞાન જ્ઞાન ગોપીઓ જૂલી ગર્ભ રે લોલ. ૩
 ઘેલી બની શ્રી ગોવિંદમાં રે લોલ,
 સોળસે મળીને સાથ વન વાટ લઇ રે લોલ,
 મોહન મળવા નિસરી રે લોલ. ૪
 આવી ઉભી તે મધુવનમાં રે લોલ,
 જોઈ રહી કૃષ્ણનું મુખ મુખ ઉપજ્યું રે લોલ.
 અંતર્યામીને ઓળખ્યા રે લોલ. ૫
 ત્રવિધ તાપ તો ટળી ગયા રે લોલ.
 છુટ્યા છે જલેના બંધ મંથ જ્ઞાનનો રે લોલ,
 અંતર પેટી એ ઉતારીયા રે લોલ. ૬

અખંડાનંદ હરિ ! સુખના રે લોલ,
ગોપીકા પામી અનંત ખંત રાખજો રે લોલ.
પ્રેમે પ્રભુ પદ પામવા રે લોલ.

૭

ગરબી ૧૬.

(શીખ સામુજ દે છે રે) એ રાગ.

આજે આનંદ બેનો રે હોંસે ટુલડાં વીણો.
નૃથી હાર રસીલો રે સુવાસ તણી ઝેણો.
કર પલકવે રાખીરે, તમે મહાદેવીને,
સોનાવો શ્રી કંઠે રે, પુરો પ્રેમ આણીને.

આજે

ગીતા ગાથા ગાય છે, શક્તિ દેવ સ્વરૂપ;
વિના શ્રમે પૂજન મળ્યું, શક્તિ મહા સતી રૂપ.
નીતિનિયમ શિયળના રે ટુલડીયાં છે માળામાં,
ભક્તિભાવ પ્રકાશે રે, મુગુણ તણા વાળામાં.
સ્વચ્છતા તણા મોતિ રે, ગાંઠે ગાંઠે ગંડીને.
શોભાવો સહુથી રે, અઘોરિક કંડીને

આજે

મહાદેવીના અંગનો, એહ સકળ શણગાર.
બેનો એહ પ્રસાદોનો, તમે ધરો ઉપહાર.
બેનો પાય નમીને રે પ્રભુજીને વિનતિ કરો.
સહુ નારીના શિરે રે, સતી તણું તોજ ધરો;
થાઓ પ્રસન્ન શ્રી દેવી રે, કરે સ્વચ્છ અમળા તનુ,
યશ લક્ષ્મી શિયળના રે, શણગારોથી શોભે વાણું.

આજે

કામ ક્રોધ ને મોહનો, અંતરથી કરી ત્યાગ.
જ્ઞાન માર્ગ ને નિયમના, અમળાઓ ધરે તાજ.
બેની પ્રેમે વધાવો રે, આકાશેથી દેવ હસે.
તમ ભક્તિના પુખ્તો રે, હરિમુખ દેવ વસે.
જુઓ અપ્સરા નાયે રે, દેવાંગના ગાન કરે.
ઋષિ મુનિને ગંધર્વો રે, વેદોની વાણી ઉચરે

આજે

રૂઢમણી હરણનો ગરબો.

(આઠ કુવા ને નવ વાવડી રે લોલ) એ રામ.

વિલ્હી રાયે સ્વયંવર રચ્યો રે લોલ.

દેસ વિદેશના રાજન આવ્યા છંતવા રે લોલ.

આણી રૂઢમણીના રનેહને રે લોલ.

રૂઢમણી વર્ધા શ્રી કૃષ્ણને રે લોલ.

મનથી વાચાથી કર્મ મર્મ મનનો રે લોલ.

બાળ્યો નથી સગાં જને રે લોલ.

અંબીકા પૂજવાને નિસર્ધાં રે લોલ.

સજીને સોળ શણગાર કઠે દાર છે રે લોલ.

સર્વાંગ પીઠી એ સુવર્ણનું રે લોલ.

રૂઢમયો કહે તું કયાં જાય છે રે લોલ,

કૃષ્ણ ને યળીભદ્ર આજ આવ્યા ગામમાં રે લોલ

કન્યાને નિસર્ધાનું કામશું રે લોલ.

વદાલા વીંગણ તને વિનવું રે લોલ,

તાસ સમો મારે વીર ધીર હમ છે રે લોલ.

નામ માફ દોષ ના લઈ શકે રે લોલ.

શરો શીશુપાળ આવીયો રે લોલ,

સ્વસુર થવા જરાસંધ મારે બંધ શું રે લોલ;

નિર્ભય હું ફરું ગામમાં રે લોલ.

ભાષને સમજાવી મન ભોળની રે લોલ.

સરવે સખીઓની સાથ, નાથ કૃષ્ણનું રે લોલ,

ચિંતવન કરતાં ચાલીયાં રે લોલ.

દેવીને દેવલે આવીયાં રે લોલ,

પૂજને લાગ્યાં પાથ, યાદવ રાયનું રે લોલ,

અંતરે ખ્યાન ધરી રહ્યાં રે લોલ.

શક્તિ પૂજને શ્રી નિસર્ધાં રે લોલ,

આગ્યા યદુપતિ આપ હાથ ઝાલીયો રે લોલ,

રથે બેસાડી સાથે લઈ ગયા રે લોલ.

રૂક્મણીનું તો હરણ થયું રે લોલ,	
વાત ચાલી ચોટે ચોક થોક લોકના રે લોલ,	
રાજને મારગે જોવા મળ્યા રે લોલ.	૧૦
કોષે ભરાયો શીશુપાળ છે રે લોલ,	
રૂકમૈયો કરે પોકાર ચોર કૃષ્ણ છે રે લોલ.	
છેતરી જશે ક્યાં એ કાનુડો રે લોલ.	૧૧
સૈન્યા લઇને પૂઠે પળ્યા રે લોલ,	
રૂકમૈયો ને શીશુપાળ જરામંત્ર સૌ રે લોલ,	
મધ્ય મારગે યુદ્ધ આદ્યું રે લોલ.	૧૨
કૃષ્ણજીને કેા ન પહોંચીયા રે લોલ,	
દારીને ખેડા તમામ, માન મૂકયું રે લોલ,	
દાદી મુછ લીધી રૂકમૈયાતણી રે લોલ.	૧૩
વિજય વાવટો ઉરાડીયો રે લોલ,	
આગ્યા છે દારીકાં નાથ સાથ રૂક્મણી રે લોલ,	
વિવાહ ફરી વિધિએ કર્યો રે લોલ.	૧૪
ગ્રીહરિ સુખના છો નિધિ રે લોલ,	
શરણાગત પ્રતિપાળ ને દયાળ છો રે લોલ,	
ચરણ ચરણ નમીએ સુખ રે લોલ.	૧૫

રામ વનવાસનો ગરબો. ૧૮

(રામ લક્ષ્મણ વનમાં સીધાવતાં.)—એ રાગ.

વનવાસ જતાં લક્ષ્મણ રામજી, લાગ્યા દશરથ રાયને પાય,
થતાં વિદાય, નમ્યા સર્વ માતને,
લીધી આશિષ સર્વ યડીલની, સાથે ઋષિયો વળાવવા જાય,
ભરતજી મુંઝાય, હવે યોગ હું ધરું.
નહિ રાજ કરે રામ તમ વિના, મારે આવવું તમ સાથે વન,
તમારાં દરશન, અહોનિશ હું કરું.
કહે રામ, આતા એમ નવ ઘટે, મારે પાળવું માતા વચન,
જવું સત્ય વન, તમે રાજ ભોગવો.

વિનવે વિધ વિધ વચનોથી રામજી, ઉભા બરતજી જોડીને લાય,
 હું આવીશ સાથ, થઈશે નહિ જીજવો.
 કહે બરત બલે આપ વન જજો, હું પણ જાઈશ લઈને સન્ધાસ,
 રાજ્યાસને રાજ પધરાવી તમ પાદુકા.
 સુખે જાઓ વજો વહેલા રામજી, આવો બાર વર્ષે ફરી આપ,
 ત્યાં સુધી શ્રી નાથ, પૂજું તમ પાદુકા.
 ધન્ય વીરા ભક્તિ ધન્ય તાહરી, તારા શુદ્ધ હૃદય અવાસ,
 છે મારો નિવાસ, અવિચળ તું થજો.
 રામ નામ બરતજી જાપી રહ્યા, પામ્યા અખંડ આનંદ મન,
 તજી રાજ્યાસન, હરિમુખના પ્રભુ બજો.

(રાગ ઉપરનો) ૧૯.

વનમાર્ગે સીતાવનાં રામજી, કહે સીતાને સ્નેહ વચન,
 અમે જમ્પશું વન, મૈયર જાઓ માનની.
 તમે અંગ કામળ રાજ પુત્રી છો, નહિ વેઠાય વનનાં દુઃખ,
 વેઠાશે નહિ જૂખ, મૈયર જાઓ માનની.
 તમે છત્ર પલંગનાં સુનાર છો, નારી રહેવા જરૂઆ ને જોખ,
 વન લાગે અશોક, મૈયર જાઓ માનની.
 તમે મહેલ નિવાસી છો માનની, વનમાં વસવું પર્યટ્ટી માંય,
 તે તો નહિં રહેવાય, મૈયર જાઓ માનની.
 નથી વેઠ્યો સૂર્ય તજો તાપ તો, નથી વેઠ્યો વાયુ વજા શીત,
 વનમાં તે અમીત, મૈયર જાઓ માનની.
 ધરની મંજરથી ભય પામતાં, તે કેમ જોશે વર અને વાધ,
 જતાં વન માર્ગ, મૈયર જાઓ માનની.
 વનમાં ફરે સરખો સિંહ ગર્જના, નહિ સાંભળી જાશે કાન,
 દેખી ભુલો ભાન, મૈયર જાઓ માનની.
 બલે રહો તમે આપણા રાજમાં, કરો સામુસસરાની સેવ,
 જાણી ધૃષ્ટદેવ, તે પણ સીનો ધર્મ છે.

તમે પતિવ્રતા પૂર્ણ પ્રેમદા, મારી પાદુકા પૂજને રાજ,
માની લો સંતોષ, તે પણ સ્ત્રીનો ધર્મ છે.

તમે આગ્રો પીગ્રો સુખમાં વસો, રમે સરખી સાહેલીની સાથ,
પ્રસન્ન મન સાથ, એ પણ સ્ત્રીનો ધર્મ છે.

લજ્જા અજ્જન ને નિતિ કંચુકી, શિયળ સાડી સદા સજી અંજ,
રહેા સહુ સંગ, તે પણ સ્ત્રીનો ધર્મ છે.

અમે ચૈદ વરસે આવીશું સતી, સ્નેહે રહીશું તમારી સંગાથ,
હરિસુખનો શ્રી નાથ, સીતાજીને વિનવે.

(રાગ ઉપરનો) ૨૦. અ.

રામ ચરણે નમી સીતાજી કહે,
તમે નોધારાના આધાર, મારા ભરથાર, પ્રભુ નવ પરહરો,
સતી સ્ત્રીને પતિ પરમેશ છે, સતી સ્ત્રીને પતિ ઈષ્ટદેવ,
તેનીજ કરે સેવ, પ્રભુ નવ પરહરો.

સાસુ સસરા તીરથ સતી તેમને, તેની સેવા તીરથ યાત્રાથ,
પતિ ચર્ણુ માંચ, પ્રભુ નવ પરહરો.

સતી શિરે પતિ તણી છાંચ છે, જરખાની શું જરર,
(તેનું) મંદીર પતિ ઉર, પ્રભુ નવ પરહરો.

પતિ પાસે જંગલમાં મંગળ બધું,
સતીને પતિથી સર્વ નિર્ભય, નથી મને ભય,
પ્રભુ નવ પરહરો.

વન પશુઓ સહુ મારા સત્યથી, રહેશે નિત્ય થઈ રખેવાળ,
તમે હો દયાળ, પ્રભુ નવ પરહરો.

મારું મૈયર ને સખી સાથ સૌ, શ્રી રામ તણા ચર્ણુ માંચ.
વૈભવો સમાય, પ્રભુ નવ પરહરો.

શિરછત્ર તમારી આ છાંચમાં, નહિ લાગશે તડકો ને તાદ,
શીતળતા અથાગ, પ્રભુ નવ પરહરો.

તમે વનવાસે વનદેવ થઈ રહો, તમ સાથે હું વનદેવી રહીશ,
સંકટ સર્વ સહીશ, પ્રભુ નવ પરહરો.

જાન્ય તરસ મને તમથી મટે, પર્ણકુટી તે તો મોટો મહેલ,
અણીશ મનથી સહેલ, પ્રભુ નવ પરહરો.

તમ ચરણ શરણમાં છે સુખ જધું, તમ સેવામાં છે સ્ત્રી ધર્મ,
સુકોત સર્વ કર્મ, પ્રભુ નવ પરહરો.

પ્રભુ વનમાર્ગે આગળ હું વધું, તમે પાછળ રક્ષક નાથ,
લક્ષ્મણની સાથ, પ્રભુ નવ પરહરો.

મારા શિરના છત્રના સાથમાં, ભલે દીનમણી તપતો અમાપ,
નહિ પરીતાપ, પ્રભુ નવ પરહરો.

તમે મુગટ મણી મારા રામજી, સતી નારીના શીખવો ધર્મ;
કસવો સુકર્મ, પ્રભુ નવ પરહરો.

તમ દીઠે હું દેખતી છઉં પ્રભુ, મારા ચક્ષુના તેજ છો આપ,
ટાણો પરીતાપ, પ્રભુ નવ પરહરો.

તમે અર્ધ દેહે નહિ જર્ધ શકો, અર્ધ શક્તિએ નહિ ખુટે માર્ગ,
ષડી તે પરાધર્મ, પ્રભુ નવ પરહરો.

નહિ ગોઠે પતિ વિના સાસરે, નહિ ગોઠે મૈત્રીએ મહારાજ.
નહિ ગમે રાજ, પ્રભુ નવ પરહરો.

સતી સ્ત્રીને પતિ એજ પ્રાણ છે. પતિ વિયોગે નિર્ભવ દેહ,
જાણો નિસંદેહ પ્રભુ નવ પરહરો.

પ્રેમ લક્ષણા સીતાની પ્રિતથી, રામ થાઓ સીતા તનમય,
કરો નિર્ભય, પ્રભુ નવ પરહરો.

હૃદિસુખ રામ સીતા લઈ, ગયા લક્ષ્મણ સાથે વન;
સતીને ધન ધન, પ્રભુ નવ પરહરો.

શ્રી કૃષ્ણજનું પારણું.

(માતા જસાદા કુલાવે પુત્ર પારણું) એ રાગ.

આજે આનંદ પરમાનંદ કુલે પારણું,

અ બ્રહ્માનંદ કુલે ભક્તિને આધિન,

જગ જુલાવણુ જુલે માયા સુત મનુષ્યથી;
 ભ્રમણા ભવમાં કીધી મોહા મૂની જન. આજે
 જુલો જગ જુલાવણુ જગમાં જનના હાથથી,
 વિશ્વ પિતા છે સુત જનની સૃષ્ટિના આપ. આજે
 પુણ્યનંદ પ્રભુ જ્ઞાનાન્ડ પતિ પોદો તમે,
 અંતરયામી જેનો ઘટ ઘટમાં છે વાસ. આજે
 જેના આશ્રયમાં આ વિશ્વ વસે વિલાસમાં,
 તે જગજીવન જુલે ચઢેને બાળમુકુંદ. આજે
 જગ ખેલાવન ખેલે ખેલાડી થઈ ખલકમાં,
 ભ્રમણા જ્ઞાનાન્ડે નાખી સત્ સીદ્ધ આનંદ. આજે
 ગોવિન્દ શુદ્ધ હૃદયનું જ્ઞાનરૂપી છે ઘોડીયું,
 નિતિ નિયમ મૂકિત ભક્તિ પાયા ચાર. આજે
 હૃદયે પ્રભુ પ્રેમનું સુંદર રૂંદ પારણું,
 સત્ય પારણ્યએ દૃઢ રહી જુલો જ્ઞાનાનંદ. આજે
 તેજોમય શક્તિની રાસ લઇને હાથમાં,
 ભવના બંધન તોડી જુલાવું જગદિશ. આજે
 અજન્માના જન્મે જન્મ મરણુ ટળશે સહી,
 તન મન ધન અરપણુ કરી રાખો અંતર વાસ, આજે
 ભાંગી ભવની ભ્રમણા અભયપદે રહેવું સદા,
 હરિસુખ વિશ્વ વિલાસી સખનો પૂર્ણાનંદ. આજે

ગદ્યથી ૨૨.

(આવત મોરી ગલીઅનમે)—એ રાગ.

જેનો મારી આપણે આર્યા નારી,
 રહેવું શિયળ ભુષણને ધારી, જેનો. ૧
 વિશ્વરૂપી વીશાળ વાડીમાં, અંતર ક્ષેત્રો ખેડાવી;
 વિદ્યાનું બીજ રોપાવવું બેની (૨)
 કલ્પતર થશે ભારી જેનો. ૨

સનારીની સનાતન વિદ્યા, અંતર ગ્રંથીએ લખવી;

સત્યિદ્ધ આનંદનું રૂપ બેની (૨)

ઝોળખી છખી ઝાળખતી.

બેનો. ૩

સ્વાર્થ તણ પરમાર્થ કરવા, નીતીની સાડી સ્ત્રીકારી;

પ્રમાદ મોહનો ન્યાગ કરીને (૨)

સ્વધર્મ લો સુઆચારી

બેનો. ૪

વિદ્યા શીખો બેની દૈવી યુજોની, સતનો અરીસો છે જર્મા;

સર્વાંગે શુદ્ધ નિહાળીને બેતાં (૨)

જાણે સ્વરૂપ નિજ તેમાં.

બેનો. ૫

તણ કુતર્કો વિશ્વાસેથી વહેવું, સ્વચ્છ તાવણીએ તવાશે;

નિર્મળ કાંચન અંતર થાતાં (૨)

હરિસુખનો દેવ રીજશે.

બેનો. ૬

ગરબી ૨૨.

(પુનેમ ચાંદની)—એ રાગ.

મુંદર શોભે રૂડો વિશ્વ જાગ રળીયામણો રે,

શોભે સૃષ્ટિતણી લાગે અલૌકીક,

અમણા અહ્યાન્ડની મોહજળ માયા રચી રે,

ખેલાડી થઈ બેલે જગજાણ શ્રી નાથજી રે,

જગમાં જુજવા જુજવા કીધા છે નવરંગ,

શોભા બેઠાં મોહે જન્મ ધરે છે તાપસી રે.

વિરાટ રૂપે છે વસ્ત્રા, વિશ્વે વિશ્વાધાર,

પાર ન કે પામી શકે, જ્ઞાન ધ્યાન ધરનાર.

મનથી મોહ મમત ને થઈ રહે મહંત તે રે,

સત અસતનો સાક્ષી એકજ સર્વોત્તમ,

જાણે આણે જનને, નિજ ધર્મના માર્ગમાં રે.

મુંદર.

ભૂત ભવિષ્ય જાણું બધું, એક કહે છે એમ,

એક ધ્યાનીના ડોળથી, દરે સૃષ્ટિમાં તેમ.

(૨૯)

ખેલાડી થઈ ખેલાવે નચાવે માનવી રે;

કરે કાર્ય અલૌકિક રહીને અદ્રશ્ય,

હસ્તે રાસ ગ્રહીને છે નચાવે માનવી રે;

નિરાકાર અદશ્ય જે, એક અખંડિત નાથ;

તેને દેા દર્શાવતા, મહા આડંબર સાથ.

જાપે જલપે કલપે કપોલ કલ્પીત શાસ્ત્રથી રે,

એવા ખેલો જંગના નેત્ર જંગદાધાર,

હરિસુખ દેવ રહ્યા છે વ્યાપી આ બ્રહ્માન્ડમાં રે. મુંદર.

ગરબી ૨૩.

(સખી પડવે તે પંથે)—એ રાગ.

સખી આપણે આર્યા નારી રે,

સર્વાંગ શિયળે શણગારી રે,

અંજે પહેરવી સદ્ગુણ સાડી, પાશ્વાતની રીતને પરહરીને રે. ૧

સનાતન જે ધર્મની ગ્રંથી રે,

આયા ગુણ સતીઓના વણી રે;

મોટા મુનીજને દર્પણ અર્પી, પાશ્વાતની. ૨

ખેનો એ અરીસે મુખ જોવું રે,

ખોટી ફેશને મહત્વ ન જોવું રે,

માનગિરિએ અવલોકાને જોવું, પાશ્વાતની. ૩

નારી ધર્મે વહો જગમાંહી રે,

યસ આંદલો લાળની માંહી રે,

ચંદ્ર તેજ સમે શોભે ત્યાંહી, પાશ્વાતની. ૪

રવિકાર્ણ સમી શુભ રક્ષી રે,

કરે ઉજવળ કુળ ને પૃથ્વી રે,

હરિસુખ દેવ કરે યશસ્વી. પાશ્વાતની. ૫

ગરબી ૨૪.

(૩૬ા ગરબે રમે તે માતા અંખીકા ને)—એ રાગ.

જુઓ જુઓ બ્રહ્માન્ડની લીલા બધી ને,
આઘ અંત વર્ણવા રહ્યા સહુ મથી ને. જુઓ. ૧

નથી પાર આ બ્રહ્માન્ડનો કે પામીયાં ને,
લખી પોથી મૂતી વ્યાસ સુક વિરામીયા ને. જુઓ. ૨

સહુ સૃષ્ટિની શક્તિ આઘ ઈશ્વરી ને,
માયા જાળ તેની સર્વ સ્થળે વિસ્તરી ને. જુઓ. ૩

સત્ય યુગે મનુષ્ય તપમાં મન્યા ને,
અમીત પાર બ્રહ્માન્ડનો જેવા મન્યા ને. જુઓ. ૪

વળી દ્વાપરે યજ્ઞો ને યાગ ચાલીયા ને,
ઋષિ મૂનિને અસુર યુદ્ધ જામીયાં ને. જુઓ. ૫

ત્રેતા યુગે શ્રી રામ રૂપ ધારીયું ને,
ધરી વદલ અસુર યુધ મંદારીયું ને. જુઓ. ૬

મહા કળીએ શ્રીકૃષ્ણ લીલા કરી ને,
પાયું અમૃત દેવાને સ્ત્રી રૂપ ધરીને. જુઓ. ૭

મોહ પમાડી અસુરને મારીયા ને,
કાર્ય કરણે અનેક રૂપ ધારીયાં ને. જુઓ. ૮

લગ્ને લક્ષ્મી એ સુકિતને પામવા ને,
આવાગમન જગતથી વિરામવા ને. જુઓ. ૯

મુકી બ્રમણા ચૈતન્ય આનંદમાં ને,
કરો વૃત્તિ સ્થિર રહો અખંડમાં ને. જુઓ. ૧૦

હરિસુખનો સમુદ્ર એક તેજ છે ને,
વિપુલ બ્રહ્માન્ડે વસેલ પણ એક છે ને. જુઓ. ૧૧

ગરબી ૨૫.

(ખર્માં વીરાને જાઉં વારણે લોલ)—એ રાગ.

ધન્ય ધડી છે ધન્ય આજની રે લોલ,	
હિંગો આકાશે રૂડો ચંદ્ર જો.	ધન્ય. ૧
આજે ઉદાસ જેની અંખમાં રે લોલ,	
શોભે સુવર્ણ સમી સાંજ જો.	ધન્ય. ૨
ખીલી વસંત ફરી વિશ્વમાં રે લોલ,	
સૃષ્ટિ શોભે અવર્ણીય જો.	ધન્ય. ૩
ચાંદની ખીલી છે ચાર ચોકમાં રે લોલ,	
ધરણીધરે ધોળાં વસ્ત્ર જો.	ધન્ય. ૪
પીયુ પોકારે પેલી કાચલી રે લોલ,	
મધુર ખોલાતી લાવે મેઘ જો.	ધન્ય. ૫
સોળે કળાએ નૃત્ય તે કરે રે લોલ,	
શોભે સરસ્વતી પીઠ જો.	ધન્ય. ૬
અક્ષસદન અભાસુતારે લોલ,	
મધુર સવારી કરનાર જો.	ધન્ય. ૭
હરિસુખ અંતરે એ વસી રે લોલ,	
ઋતુ ઋતુની ફરનાર જો.	ધન્ય. ૮

ગરબી ૨૬.

સુણો સખી મોરલી તે કયાં વાગી,
હું તો મોરલીના નાદે જાગી

સુણો.

ધૈરાયું ધનધોર જુઓ આ, ઝરમર વરસે છે વારી,
રાત અધારી લાગે લયાનક, લગની શ્રી કૃષ્ણી લાગી.

સુણો.

આનંદ કંદ એ નંદનો લાલો, મુખથી મોરલી બગલે,

મધુર નાદ ને ગાન સુલાખી, મધુરન સર્વે મગલે

સુણો.

લાન ભુલી સખી ગાન સુણીને, જાતું વંદાવન આરે,

વીજલડીના બહુ ચમકારે, લાગે લયાનક આરે

સુણો.

લીલ ધરા લટકણી છે શોભે મયુર કળા કરી નાચ,
 નભ મંડળમાં જળને ઉજાસે, મેઘ ધનુષ્ય બહુ બાસે સુણો.
 નપૈયા પીયુ પીયુ પોકારે, કાયલડીને ટહુકે,
 મોરલી નાદ તો લાગે મધુરા, આતક મેષને ઝંખે સુણો.
 તેમજ ઈશ્વર દર્શન માટે, જનમંડળ છે તદ્દપે,
 તન મનથી ધરે ધ્યાન પ્રભુનું, કે અલ્પા ખુદા પ્રભુ કદ્દપે સુણો.
 શુદ્ધ હૃદયથી ધ્યાન ધરાનાં, પુર્વના પાપો વિચારતાં,
 ચોમાસાના ચાર માસો સખા, ભક્તિ ને મુક્તિ દાતા સુણો.
 લીલવણીની હોર લક્ષીતમા, કાનજી મોરલી વગાડે,
 મધીકા નૃત્ય કરે દરે મનડું, ભક્તિનો માર્ગ જગાડે સુણો.
 બાજ્ય વખાણો એ મોરલીનું, કૃષ્ણને દાથે છે શોભી,
 કાજીનો કડકો હરિસુખ લેતાં, દાસે છે અમૃત ભોગી સુણો.

ગરમી ૨૭.

(પુનેમ ચાંદનીનો રાગ.)

આલો સાહેલી ગરમે રમીએ આપણે રે,
 બણીએ ભાવ ધરીને નીતિ કેરા પાક,
 સતની તાળીએ ગળવીએ આ ગોહીય ધરા રે.
 બણી ગણી પંડિત થઈ, લેવા લાલ અનેક,
 શીખો શાણી સદ્ગુણો, રહે સદા વીવેક.
 બેનો વિદ્યા લઈને સરસ્વતી સમ શોભીએ રે,
 સત ચાંદલીએ ખેંડેની ઉજવળ દીસે મુખ,
 શીયળ સાડો પહેરી ઉપવસ્ત્ર નીતિ તાણું રે.
 નૌતમ નચની પહેરજો, નિયમ તણી શુભ ખેંડેન,
 શોભાવો સર્વાંગને, તજવું જુદું વેણ.
 બાજુતર બાજુવું એવું સદ્ગુણ સુખ વહેવારનું રે,
 ધરની શૃદ્ધિથી થઈને કરવું કુટુંબ રાજ,
 શીરધર તાજ સદા શોભાવી પતિના સુખવું રે.

અરવા ગુણધારી રહી, લેવી પ્રભુની મહેર,
અભિમાન આગસ તજી, લેવી સુખની મહેર.
દેવી ગુણો લઇને દેવી જેવાં દીપવું રે,
સતવિદ્યાએ કરવું દરીતાણું દર્શન,
સુખથી બેસવું રવું જાગતા ઉજ્જવળ નામથીરે.

પ્રભાતીઉં.

જાગને જાગડા આજસુ આવડા, શીદ મીઠ્યા ગુમાવે તું વેળા. જાગને.
હરિતલ્યા નામની છે ઘડો કામની, રખત નહિ કાઢનો તું નકામો,
હરિ રહ્યા સાથમાં નિરખવા સાથમાં, જ્ઞાનતું દાર તું ખોલ વેગે. જાગને.
હૃદયના પુરમાં, જળ સ્થળે ઉરમાં, આપ અંતરયામી વિરાજે,
જેની તું તેહને શુદ્ધ કરી દેહને, દૈવચક્ષુ વડે નાથ આજે. જાગને.
જ્ઞાન ચક્ષુવડે જેની તું પગપાળે, એ વિના કામ નથી એક ઠાણે,
નિરખજે સર્વમાં જઈશ ના ગર્વમાં, નિર્મળો પંથ જોઈ નિત્ય મહાલો. જાગને.
થટથટે વાસી એ સત્યનો સાથી છે, ખાસી એ ભક્તનાં દુઃખ હરવા,
થડી નથી દુર એ જો સ્મરો ઉરને, વિમળ વૃત્તિ થકી નિકટ કરવા. જાગ.
પ્રભુમીને તેહને ઉર ધરી સ્નેહને, લેહ લગાડતે સાથ સાથી,
હિઠતાં ખેસતાં શયન ભોજન સમે, નામ હૃદિમુખ તું લેની રાત્રી. જાગને.

આરતી.

જય જય જય જય શંભુ નિર્ગુણ સત સ્વામી (૨)
ધર્મ સનાતન સ્થાપક (૨) પ્રગટયા બહુ નામી. જય જય.
તારક શ્રી ત્રિપુરાર, જ્ઞાન ગિરા દેવા (૨)
બ્રહ્મા વિષ્ણુ સદાશિવ, (૨) કરતા ગુરુ સેવા. જય જય.
નિર્વાણ પદ સેવને પાતનાનંદ પામ્યા (૨)
અર્ધ સમાધિસ્વપ્નમે (૨) પાવન વિરામ્યા. જય જય.
મંગળરૂપ મદાદેત મંગલ પદ આપા. (૨)
હૃદિમુખ તમ સેવનાં (૨) ચિત્ત સિંદરતા આપો. જય જય.

પ્રથમ ભાગ સમાપ્ત.

(૩૪)

ભાગ ૨ નો.

શુભ પ્રસંગનાં ગીત.

ધર્મરત્ની સ્તુતિ.

શીખરણી.

નમુ ભૂ નિયતા ચરણ કમળે હું શિર ધરી,
અભિદૃષ્ટી રાખો દય કર શિશુને શિરધરી;
હાર છું અજ્ઞાની સુખકર ગુનાને દૂર કરો,
પિતા માતા બંધુ ત્રિગુણ ઉરધારી કર ગ્રહો.

દેવીની સ્તુતિ.

શાર્દૂલ.

શ્રી અંબે મમ માવડી નમુ તને બ્રહ્મણી રૂપે ખરે,
મહામાયા મંત્રાક્રીની સત્ત્વ તને સુજ્ઞાન આપો મને;
તત્ત્વે આનંદ ભક્તની કરો દયા મહિષાસુરી તું બની,
નિદીને સહુ દૂર રાક્ષસ હણ્યા સંકષ્ટ નીવારણી;
કણી કારણરૂપ આ જગ વિષે રત્નો મમી જે દીપે,
પુરુષોત્તમ નમ પારખી નવશકે હસ્તી મૂખી તુ દીસે;
ભક્ત ભાવ ધરી તને રીઝવશે તુ તારશે તેહને,
સાચું એ હરિ સુખ જેહ ભજશે ઉગારજે એહને.

(૩૫)

મોગવેસણને વખતે ગાવાનું

૧

ગીતિ.

મંગળકારી દેવા, ઉમેષ પુત્રને પ્રથમેથી યાચો,
સૌ મંગળ અર્થે તો, લક્ષ્મીને વિધાદરા સ્થાપે.

૨

‘ પુનમ ચાંદની ’ રાગ.

સુંદર ક્રમક્રમના સાથીયા પુરાવીએ રે,
આજે આવ્યો રૂડો મંગળ દિન, નવ પક્ષવના તોરણ બાધીયાં રે;
રૂડા રત્નના બાજઠ માંડીયા રે,
ગોળે સુવર્ણ જરીના આસન, નવ પક્ષવ...૨
આસનપર બિરાજ્યા, ગણેશ ગરવા વીર,
ધુપ દિપ નૈવેદ્યથી, પૂજે થઇ મન સ્થીર;
કન્યા ગૌરી તમે પ્રાને પાય લાગજો રે
શીર લેજો તમે મંગળ આશીષ નવ પક્ષવ...૩
પ્રથમે પૂજન ગણપતિ, બીજે અંત્રા માય;
કાશી વિશ્વેશ્વર અને પૂજે ત્ર્યંબકરાય;
મદાધર શિવ ગંગાધર પૂજજો રે
ત્રિપુરારિ મહેશ્વરની લો સાજ નવ પક્ષવ...૪
પંચ દેવની મહેરથી, આરંભો શુભ કાળ,
લક્ષ્મીને કરી સહુ, ગાયો ગીત સમાજ;
વીધિ વિવાદથી દેવતા પ્રસન્ન છે રે,
શીર કન્યાકાને ગૌરીની આસિષ નવ પક્ષવ...૫

(૩૬)

મંડપ મહુર્તનું ગીત.

૩

‘ હાલો હાલો હાથણી શણગારો રે ’ રાગ

આજ રૂડી મંડપ પૂજા થાય રે, સખડના વૃક્ષો આજે વેડાય રે,
આજે આજે આનંદનો શુભ દિન રે, કરવું છે સમીધનું પૂજન રે;

શુભ મંડપમાં આવજા, ગણેશ અંબા માત;

સીદ્ધિ ભુદ્ધિ સાથે રહેા, લક્ષ લાલની સાથ;

કન્યા ગૌરી પાય નમતાં આવો રે, દેવ સહુને પુલડીએ વધાવો રે,

મુખવાસ તાંબુલ ફાફળ ધરજો રે, દક્ષણા સાથે પ્રદક્ષિણા ફરજો રે;

પીઠી સમયે ગાવાનું ગીત.

૪

શાહુલ.

સુભાલે શુભ રક્ત કુંકુમ તણો, શોભાવજો ચંદ્રમા,

આંશીવાદ વદે મુખે બ્રહ્મચરુ, સુવેદના મંત્રમાં;

કંઠે માલ કુસુમની કર અહી, અરંગો સુભાગી સહુ,

રક્ષા તેલ સુગંધની સહુ કરો, મુક્તા વધાવો બહુ.

વસંત તિલકા.

૫

પીઠીનું મહન કરો, શુભ ચાર હાથે,

સૌભાગ્ય ને શીલવતી, મહોઆરી સાથે;

ત્રેમેથી મહન કરો, વળા માસી પીઠી,

આશીષ વદો મુખ થરા, બહુ વાંછા મીઠી.

માતા અને ભગીનીઓ, મહુ પીઠી ચોળો,

સુવર્ણ પાત્ર લઈ મઘ સુગંધી ઘોળા;

માસી સહુ હરખાયા, લુણ તો ઉતારો,

નેત્રાનું અંજન કરી, નારત આવારો.

(૩૭)

પીળું પીઠી સહીત અંબ, સુશોભી કેવું,
દીપી રથું અરુણ ઉદયના જ જેવું;
દેવો કરે કુસુમતી સુખ વૃષ્ટિ આજે,
વેદોક્ત આશિષ વદે ગુહ સુઅવાજે.

હળદીનું ગીત.

૬

‘શરદ પુનેમનો’ રાગ.

કન્યા કંચનવર્ણી કાય, હળદ અંગે રહો છે આજ,

કાંતિ શોભતી મહાભાગ.

કન્યા દિસે કાંતિ અનુપ રવિમમ ઓપતી રે આજ

કાંતિ શોભતી.

આજા દિસે આજે વેશ દિસે રણીયામણીરે આજ

કાંતિ શોભતી.

હર્ષે હળદી મેળવી, કુળવંત કન્યા કાજ,

સુવર્ણ પાત્રે શોભતી, પામી હસ્તે આજ;

કન્યા કોડીલીને અંગે શોભાવળે રે આજ,

કાંતિ શોભતી.

રૂઝા મંડપમાં ફલદીએ વધાવળે રે આજ;

કાંતિ શોભતી.

માનવંત મોસાળથી, ઝાઝા નાખી નુર,

સુવર્ણ હળદી સાટવી, થાઓ હપિત ઊર;

કન્યા કંચન વર્ણે કુંદ કુસુમ માળા ધરોરે આજ,

કાંતિ શોભતી.

નીલમ મુક્તા ફળના જેવી કંઠે ઓપસે હો આજ,

કાંતિ શોભતી.

મંગળ દિન છે આજનો, હર્ષે ગાળે ગીત,

મહીઆરી વળી મામીને, આપો લક્ષ્મી અમીત;

કન્યા દિવ્ય રૂપ દેવી સમ ઓપતી હો આજ,

કાંતિ શોભતી.

કરો રક્ષા તમે કુળ દેવતા હો આજ;

કાંતિ શોભતી.

૭

‘પુનમ ચાંદનીનો’ રાગ.

સુખ ત્રંધાવટી શહેર રણીયામણું રે, જ્યાં છે કદળા બીજોરાના પામ

કાશી વિશ્વનાથ દેવ છે, બીરાજ્યા રે;

રૂડા સિંહાસન જડીત પ્રવાળનાં રે, એતો વિશ્વનાથ દેવનાં આસન,

કાશી વિશ્વેશ્વર દેવ છે, બીરાજ્યા રે;

મંઝા યમુના ગોમતી, જેતા નિર્મળ નીર,
ત્રીવેણીના તોર્યથી, પતિત સ્વચ્છ શરીર;

કાશી પુરીમાં છે વિશ્વેશ્વર બિરાજ્યારે, કાશી વિશ્વેશ્વરની વરતે છે આશુ-
કાશી વિશ્વેશ્વર દેવ છે બિરાજ્યારે;

સિદ્ધેશ્વર બિરાજ્યા, દારોશ્વરની સાથ,
દાદય જ્યોતર્લોગનો વારાણસી એ વાસ;

દેવ દક્ષિણી જન્મ દુઃખ જામ છે રે, એવા દેવ તમે કરજો રક્ષાય,
કાશી વિશ્વેશ્વર દેવ છે બિરાજ્યારે.

કન્યા લગ્ન પ્રમંગલ સાન્નિધ્ય રહેજો સાથ,
સુખ સૌભાગ્ય વધારીને, વિધેતે કરજો બાલ.

વર વધુ શીર શુભ હસ્ત રથાવળેરે, સદુદેવ મળી દેવો આશીષ-કાશી.

વાનો ઉતારતી વખતે ગાવાનું.

૮

‘વાન સૌભાગીરે’ રાગ.

આજનો દિન છે સોદાગરો રે,
લગ્ન તણી ધરી સચવાય તો કન્યા કહે અંગોલડી રે-
માર્ગએ અંગોલ કરાવી તો, મારી ઉતારે વાનલો રે,
ચીરતે પાનેતર મારી દાથતો બહેની ઉતારે વાનલો રે.
કેશ સમારી સેથા પુન્યે રે,
મહેરા રે લાડકડી ધોળા ધાડતો, આજે લગ્ન દા’ડતો રે.

‘અંગોલડી કરતી વખતે’ ગાવાનું.

૯

રાગ અંગોલડીની.

સવર્ણ જારી મંગાવો લાડકડી અંગોલડીરે,
તેમાં રૂડા મંગાજળ ભરાવો,
દહી દૂધ જળમાં નખાવો;

લાડકડી

લાડકડી

આંખા પત્રે લાડકડી નવડાવો,	લાડકડી.
સુખડના બાજઠ ધડાવો;	લાડકડી.
ધડી નવા નંધિને બેસારો,	લાડકડી.
લમ ધડી વિધિએ સચવાવો;	લાડકડી.
પાર્થના ગોર ધડાવો,	લાડકડી.
સ્વચ્છ ધર્મ કન્યા તમે આવો;	લાડકડી.
ગોરમાનું પૂજન કરવા માંડો,	લાડકડી.
અખલ ને ગુલાન મંગાવો;	લાડકડી.
કુંકમ સિંદુર ઢળાતી બેળાવો,	લાડકડી.
ગોરમાને નસ્તકે ચઢાવો.	લાડકડી.
કપુરના દિવડા પ્રગટાવો;	લાડકડી.
ગોરમાને ધ્યાનથી રાઝાવો.	લાડકડી.

સાંજ પ્રભાતનાં ગીત.

૧૦

રાગ—પ્રભાતી.

ઉત્તાં સર્વ હૃદીને પ્રભાતમાં દંતધાવન કરી દેવસેવા;
 હસ્તમાં હેમની લાગડી તો ગૂહી, જાણે માલણ કને ફલ લેવા;
 હૃદને માલણી ધર્મ તું શુકનાવળ ગુંથ ચોસેરડા શુભ રીતે,
 આજ તો કન્યકા ગોરને પૂજશે, લમનેા દિન છે આજ પ્રીતિ;
 પ્રસન્ન ધર્મ મનથી આપ ચોસેરડાં, મૂઝ અમૂલ લે મૂખ માગ્યું.
 જન્ય વિવાહ ધડી વાર શી આવડી, ઉઠ અલગેલડી પાથે લાગ્યું;
 રીજવવા ગોરને પૂજવા કોડ છે, વાટડી નંચ કન્યા કુમારી,
 બેલડી આવળે, ચોસરાં લાવળે, ગૌરી ગણેશ પૂજની વારી.

૧૧

રાગ—‘બલોરે રણછોડરાયનો કુડો.’

એવે અમુલી માલણ મુખ એમ વદે,
 મહારાં ચોસર મૂલ્ય અમૂલ્ય; કાણુરે મુલવે ગહારાં ચોસરાં.

મહારે ચોસરે છે સવા લાખનું,
 એવાં મોઢાં તે ચૂલ્ય ના દેવાય, કાણુરે મુઝવે મહારાં ચોસરં.
 એક દારીકા પુરીના રાજવા,
 શ્રી કૃષ્ણ બળીભદ્રરાય, તેરે મુઝવે મહારાં ચોસરાં.
 મહારાં ચોસરાં કૃષ્ણજી મુઝવે,
 દામોદરથી તો દામ દેવાય, તેરે મુઝવે મહારાં ચોસરાં.
 નર ને નારાયણ લે ચોસરાં,
 બહેની મુબદ્રાના લમને કાળ, એરે મુઝવે મહારાં ચોસરાં.

૧૨

રાગ—‘માલજી ગુંથી લાવ સુંદર ગજરા’

માલજી ફૂલ લાવ ગુંથીએ ગજરાં,	
માલજી અનૌટીક ગુંથવાં ગજરાં	મા.
એક કોડીલી કન્યાને કાળે,	
લાવ ગુંથીએ ગજરાને લાથે;	મા.
ગુંથો ગજરામાં શ્રી ગીરિધારી,	
રાધા કૃષ્ણ શ્રી દેવ મોદારી;	મા.
હવે ગજરામાં ગુંથો ગોવિંદ.	
બળીભદ્રને ગોપિકા વંદ;	મા.
ગુંથો ગજરામાં અદ્ભૂત શક્તિ,	
જેથી રીજી રહે સહુ સૃષ્ટિ;	મા.
ગુંથો ગજરામાં સીતાને રામ.	
હરિસુખનો વિશ્રામ ઠામ	મા.
દેવોમય ગજરા રે ગુંથો,	
કન્યા કંઠ આરોપીને મુકયો;	મા.

મુરજ ઉગ્યો રે, આજે મોળ કબાય	કે બહાણું બલે વાજું
આજે આગ્યો રે, શુભ મંગળ દિન;	કે બહા.—
તુતા જાગો રે, તમે ગૌરી ગણેશ,	કે બહા.—
દેવ જાગ્યા રે, જાગ્યા આળમુકુંદ;	કે બહા.—
તમે જાગો રે, કુંવરી પરણ્યા દિન.	કે બહા.—
વર વરવા રે, ગુણીમલ તે આનંદ.	કે બહા.—
કર લેજો રે, તમે સુવર્ણ ઝારી,	કે બહા.—
સ્નાન કરજો રે, તમે નિર્મળ વારી	કે બહા.—
સ્વચ્છ થાને રે, પૂજો ગૌરી ગણેશ	કે બહા.—
આશિષ લેજો રે, પાંચ પડી હમેશ	કે બહા.—

રાગ—‘આણી તીરે ગંગારે, પેલી તીરે જમનારે’

મીથુલા નગરીરે, જનક રાજનરે, સીતા સતી જેની કન્યકારે,
સરસ્વતી તીથે, સખીઓ સંગાથે, સીતાજી પાણીડાં સાંચ્યારે;
સોનાનું બેકુરે, રૂપાની છટાણીરે, રેશમી રાસ સાથે ગૃહીરે,
રમણમ રમણમ, નેપૂર પાથે, મીતાજી સુંદર શોભી રહી રે,

ઉગમણી ગંગાવહે, આથમણી યમુનાય,
વચમાં વહે સરસ્વતી, ત્રીવેણી સંગમ થાય;

ત્રિવેણી બાટે, કુપીકા વાટે, સીતાજી પાણીડાં સાંચ્યારે,
રાસ ન પહોંચે, હકુડો ન જુડે, સીતાજી રથબી બિલાં રહારે,
દિશા અવલોકે, સન્મુખ ઓપે, રામને લક્ષ્મણ નીરખીયારે,
સોના ગેડી હાથે, રૂપા હકુડો, સીતા સમીપ આવી હરખીયારે.

મન મોહન રઘુવીર બણી, મોહ્યાં સીતા માય,
મન વાચ્યા ને કમંથી, વરીયાં અંતર માંય;

સખીઓ પાસે, સીતાજી કે’છે, વેગે જઈને પુછી આવની રે,
કોણ રામના પુત્ર એ, કોણ એનું નામરે, કોણ પૂરીનો એ રાજ્યદારે,

ઢિસાર વચમાં, કામ સમા છે, અંગ અનંગ સુહામણા રે,
ફર્કન દેખી પ્રસન્ન હૈયું, નિશ્ચયે હવે વર એ વરે રે

સમીપ જઈને સહુ સખી, પ્રીતિવળે શુભ પેર,
એ ધાણી આપી સખી, તેડા જનકને ધેર;

સખીઓ ચાલી, શીષ નમાવી, રામના રક્ષણે સેવતા રે,
બહેલા પધારણે; વિદુલ વરવા, રીતા સદેશડા કાવતી રે;
સાત સોપારી, પાનનાં બડાં, શ્રીકૃષ્ણ શુકનમાં લાવત રે,
જનકને ઢાર, સ્વયંવર રચાયો લગ્ન નિર્ધારી બહેલા આવળે રે,

સીતા સ્નેહભાણે કરી, રામ હૃદય અકળાય.

ગુરુતી સાથે સંચર્યા, સ્વયંવર નડપ માણ;

મગ્ધને વિધી, મેળવ મિલ્લ, સખા મંડળ સો મોઈ રહ્યું રે,
દેશ નિદેશના, રાજવા રહી, સતાએ રામશ્ય લગ્ન કયુ રે;
મંગળ દિને રામ સંતાના, વિવાહ ભણે તેને ધન્ય છે રે,
હૃદિસુખ થાયે, હૃદય ખિન્નજો, રામ સીતા સહુ જનને રે.

૧૫

લટકાળી રે માળાળ, લટકેરે આવી, લટકે કાવીરે ચાંપા ચોસરાં,
લાડકડી કન્યા, પરણે તે કાજે, શુકનમાં લો ચાંપા ચોસરાં;
કૃષ્ણજી આવે, રૂક્મણી સાથે, લાડકડી પરણાયા કારણે;
ચોસરાં લાવો, તોરણ બાંધો, આજ ઓચળ મ્હારે બારણે,
નવલખી માલણ, કૃષ્ણજી કાજે, લાવ સવારી તું ચોસરાં;
આજતો મ્હારે, ઓચળ દહાડો, કન્યા પેરાવે પ્રવુને ચોસરાં.

૧૬

બાનુ ઉદય સમ, સોળ કળાનું, કૃષ્ણનું રૂપ સોહામણું,
રૂક્મણી સાથે કૃષ્ણજી વરીયા, દિસે અતિ રળીયામાણું;
દુઃખ નિકંઠન નંદનો નંદન, આનંદે ભકતને આધીન છે,
દેવકીજી ઉદરે જન્મ ધરીને જશોદા ઉછળેને સ્વાધીન છે.

પુતના મારી, કંસ સંહારી, ઉખળ સાથ બંધાઈ રહ્યા,
માત પિતાના, બંધન છોડી, અનેક દેવો હિહારીયા,
એવા અખંડિત, અંતર્યામી, અનેકનામીને વિનવું,
પરશુતા વહુવરને, આશીષ દેને એટલું યાચું પામે નમું.

૧૭

જરે માણેકચોકમાં ચંપકતર, તેની ડાળ વળી વળી જાય, રંમચુરણ સોહામણે,
જરે ત્યાં રમે રામજી ચંદ્રમાં, તેની માથેજે લક્ષ્મણજીવીર, રામજી રીઝતી વિનવે.

ગધવજી ઝાલી રહ્યા, એ ચંપાતી ડાળ,
સીતાના વિયોગથી, કરે મન વિચાર.

જરે લક્ષ્મણજી વિરા તમને વિનવું, જઈ લંકા મારો રાવણુ રાય;
લાવો સંતાને મને મેળવો.

જરે સીતા વિના નથી ગોઠવું, મહારા દિવસો વરસ સમા જાય;
ક્યારે મને તે સીતા સાધવો.

લક્ષ્મણજી કહે બંધવા, હો સહુબાપી આપ,
શક્તિ તમારી ઘો મને, લાવું સીતા માત.

જરે રામજી રીજ્યા અતિયાચું, આપી શક્તિ તે લક્ષ્મણુ અંગ.
સાથે હનુમંતને આપીયા.

જરે બાળો લંકાને અસુર મારીયો, યુદ્ધ કરી સીતાને લાવ્યા ધેર.
રામ સીતાજને મેળવ્યા.

૧૮

રાગ—ઝરમર ઝરમર વરસે મેઘ—

માતા દેવકીએ દાતણ માગીયાં હો આજ, ઉગતા સુરજમાં શ્રીપાસ
નવ શ્લેષ્મણીએ માગ્યા બોલ સાંભળ્યા હો આજ, ઉગતા.
માતા દેવકીજી માનભંગ લાગીયાં હો સાજ . દેવકી.

કૃષ્ણજીવને જાણીયું, માતાનું અપમાન,
કોપ કરી અંતર વિષે, લીધા નહિ જળપાન.

જાલા બળીભદ્ર વીરને જમ વિનવે હો આજ દેવકી.
લમ જાઓ હવે રક્ષમણી વનવાસમાં હો આજ દેવકી.

એણે દુબ્યાં દેવકી, તેથી દુબ્યું મ્હારું મન.
ગંગા તીર્થે મુકી આવજો થાએ તે પાવન.

કૃષ્ણ કાપ જાણી કપે રાણી રક્ષમણી હો આજ દેવકી.
કરી પરતાવો ને રૂવે હૈયા ફાટતે હો આજ દેવકી.

ક્ષમા કરો હે નાથજી, મને પરહરશી નહિ નાથ.
પ્રાણજીવન પાએ નમું, રાખો હૃદય સાચ;

મને ક્ષમા કરો એકવાર કંથજી હો આજ દેવકી.
કહો તો નમું માતા દેવકીને પાય, હું હો આજ દેવકી.

કૃષ્ણ કહે તેં કામની, અપમાની મુજ માત,
પ્રમાદ શું પ્રીતિ કરી, જેથી થયો ઉત્પાત;

જાલા રક્ષમણી જે રાખે માન માતનું હો આજ દેવકી.
તો તો તું છે મ્હારો હૈયા કરો દારડો હો આજ દેવકી.

કાપે જે કરી આજ્ઞા, તેતો ફરે નહિ જાણ,
શીઝે જાઓ સુંદરી, પાળી વચન પ્રમાણ;

પાછાં માસ છમાસે વેગે આવજો હો આજ દેવકી.
તમે સાસુ શ્વસુરને પૂજ્ય માનજો હો આજ દેવકી.

રાગ—હાલો હાલો હાથણી શણગારો રે.

સીતાજી તો કહે છે માતાને વાતરે, વરવા છે મ્હારે રાધવ રાય રે,
માડી મને રામજી વર વરાવો રે, લગ્ન તણી કંકાતરી મોકલાવો રે.

દશરથનંદન રામજી, ચૌદ જીવનનો નાથ;
પરણાવો પ્રીતે તમે, મુજને તેની સાથ.

માજી મને એ વરને પરણાવો રે, લેવો મ્હારે રામજી સાથ લ્હાવો રે;
વસ્ત્રા મ્હારે આંતરે એ રઘુવીર રે, તનમનથી કરીને સોંપ્યું શરીર રે.

જનકપતિ કહે જનકી, શાથી મોહું મન;
રામ વરે જો તુજને, તો જીવતર તુજ ધન.

કીધી ત્હારા પિતાએ મ્હોટી હોડ રે, મચ્છ વીધે ધનુષ્ય લઇ તો પુરે કોડરે;
સ્વયંવરનો મંડપ રચાવી આજરે, દેશના વિદેશના આવશે રાજ રે.

સીતાજી કહે માવડી, સહુ સહીયરની સાથ;
ગંગાતીર્થ પાણી ગમ, ત્યાં દીઠા રધુનાથ.

રામ લક્ષ્મણ ઉભા કુપીકા ધાટરે, હસ્ત ગેડી રૂપા દડુલો હાથ રે;
જોઇ રવિ સ્વરૂપ મ્હોયું મનરે, વરી હુતો કર્મ મન વચન રે.

સંદેશો મેં મોકલ્યો, શાણી સૈયર સાથ;
રાધવજી વરજો મને, તનમન છે તમ હાથ.

મેના કહે ભાગ્યવંતી તું આજરે, વિના શ્રમે આવી મળીયા દયાળ રે;
ચશે મ્હારે રામજી શીરનો તાજરે, ધન્ય ધડી ધન્ય દિવસ સુભાગ્ય રે.

૨૦

શાર્દૂલ.

પ્રથમ શ્રી ગણુનાથ પૂજન કરી, વિધ્નો નિવારે સહુ;
પ્રેમે પૂજન પુષ્પ પત્ર ગૃહીને, ભાવે કરોતી જહુ;
વંદીએ ગણુનાથ દેવ તમને, દો હસ્ત જોડી પ્રભુ,
વિધ્નો દુર કરી હરી વિધનને, સૌભાગ્ય આપો પ્રભુ. ૧

દુઃખાળો દુઃખ ભંજનો ગજમુખો, કિશોર શ્રી દેવ છે,
તેને મંગળ કાર્યમાં વિનવજો, જે સર્વનો સેવ્ય છે;
શિવાનંદન વંદને પ્રસન્ન છે, દીર્ઘાયુ દો અચળ,
આપીને વરદાન વ. વધુનું, નિત્યે કરે મંગળ. ૨

આપો પ્રેમ અચળ દપતી, હૃદયે પવિત્ર અવિચળ,
સંસારે સુભાગી સ્વધર્મ બુધણો, નિત્યે કરે મંગળ;
જોડીને દ્વય હસ્ત આશીષ વહુ, હૃરિસુખ વિમળ,
પામે સુખ પવિત્ર દપાત ઘણું, નિત્યે હજો મંગળ. ૩

ગણપતિ આગળ ગાવાનું.

રાગ પુનેમ ચાંદનીના.

અથમે ગણપતિ નામ ઉચારજો રે, સિદ્ધિ ભુદ્ધિ સાથે રહેજો લક્ષ લાભ,

મંગળ દિન આજે વિધનહરને તેડજો રે;

રતનજડિત મંડપ રચાવજો રે, સાતો આજેખજો ગણપતિ દેવ. મંગળ.

સિંદુર ને ગેર લઇ, આજેખો ગણનાથ,

સિદ્ધિ ભુદ્ધિ સેવા કરે, લક્ષ લાભની સાથ;

રવિ શશી શુભ સન્મુખ શોભાવજો રે, પાસે આજેખજો ગણેશનું વાહન. મંગળ.

અર્ચન કરજો હેતથી, ચરણે નામી શીષ,

આવાહન કરી ઇષ્ટનું, પધરાવો જગદીશ;

સુસોભાગ્યવતી મહીયારી તેડાવજો રે, ગેર પાસે કરો ગણેશનું પૂજન. મંગળ.

* કુંકુમ ગુલાલ અભિષેકને, સિંદુર ફળ ફૂલ સાથ,

લગ્નારંભે પૂજજો, ગણપતિ ઉદય પ્રભાત.

ગૌરી પુત્રને ધૃત અને ગાળનું રે, ધરો નૈવેદ્ય પંચામૃત રનાન. મંગળ.

વામગે સિદ્ધિ રહી, દક્ષણ ભુદ્ધિનાર,

છત્ર ચામર ધારી રજા, લક્ષ લાભ કુમાર.

સિદ્ધિ વિનાયક પ્રસન્ન સદા હજો રે, કરો દંપતિનું અખંડ કલ્યાણ. મંગળ.

મંગળાષ્ટક.

શાદૃષ્ટ.

તત્સત મંગળ દેવને નમી નમી, શાન્તિ ચહેા અચળ,

લગ્નોત્સવ વિષ્ણુ પધારી દીનના, પ્રભુ કરો મંગળ;

હે આ શુભ ઘડી અને પળ બધી, રક્ષા કરો સગળ,

શણે ભુવલ દંપતી વિષ્ણુવરા, આવી કરો મંગળ.

આશીરવાદ વદો સુવેદ મુખથી, ભૂદેવતા સકળ,
મુકી મંગળ હસ્ત દંપતી હીરે, વિભુ કરો મંગળ;
રિદ્ધિ સિદ્ધિ સુભુદ્ધિ આયુષ અતિ, સૃષ્ટિ સુખો અચળ,
આદિ અંત સુશીલ દંપતિ તણું, વિભુ કરો મંગળ. ૨

સોતા રાધવના સમી પ્રીત વધો, નીતિ વસો સકળ,
નીમે વહે નીજ ધર્મમાં વરવધુ, નિત્યે કરો મંગળ;
કીર્તિવંત કરો વધુવર પ્રભુ, આ યુગમાં અચળ,
રહેજો સાંનિધ્ય ઈશ સર્વ સ્થળમાં, નિત્યે કરો મંગળ. ૩

કાપો કલેશ વિશેષ શાંતિ દમને, બુદ્ધિ કરો નિશ્ચળ,
વૃત્તિ સ્થિર કરો વિવેક દમને વિભુ કરો મંગળ;
કાપો સંકટ સર્વ વિધન શીરના, જે હોય સૌ અકળ,
પાદાંગુળ વિષે નમે હૃદય આ, પ્રભુ કરો મંગળ. ૪

વંદે વિશ્વ વિષે શ્રી ઇષ્ટ નમીને, સુખો ચહી સકળ,
આપો સુખ અખુટ ભક્ત ગણને વિભુ કરો મંગળ;
વિદ્યા આ પ્રભુ વિશ્વપાલક તમે, દષ્ટિ કરો વિમળ,
શણે આ શંકુ શુદ્ધ દંપતી રહ્યાં, તેનું કરો મંગળ. ૫

વિદ્યા ધન અંત નાનિ વિમળતા, આપો સદા સરળ;
શક્તિ રૂપ જે વધુ ગીરવતી વિભુ કરો મંગળ;
વિદ્યાધારા ધરાતળે વન્દે હૈ, પવિત્ર ને પ્રભળ,
ઈષ્ટ પુણ કૃપા કુદમતી કરો, એ આચના મંગળ. ૬

સર્વાધીજ પ્રભુ તમે સખતા, માતા પિતા સખળ,
હો સ્વામી મનુના સખા વીર તમે, કરો કૃપા મંગળ;
સૃષ્ટિનું સહુ મિત્ર દિવ્ય કરતા, સવાસના સકળ,
પ્રાણી માત્ર વિષે પ્રભુ વસાત હો, સૌ અંતરે મંગળ. ૭
દર્શે મંગળ કાર્યમાં રહી પ્રભુ, સાંનિધ્ય તો સખળ,
રીજ આશીષ દો પ્રભુ હૃદયની ધન્ધા કરી મંગળ;
સુખે તું સુખી ને દુઃખે દુઃખી થતો, ભક્તિ થકી અચળ,
ખરો પુણ કૃષ્ણનું હૃદય સોરને, નિત્યે કરો મંગળ. ૮

પોંખતી વખતે ગાવાનું.

૨૩

રાગ—હાલો હાલો હાથણી રાણગારો રે.

વાગે વાગે વાળાં ઢાલ રાણાઈ રે, આવે છે સજન શાણા બહેવાઈ રે.
જરીયોનાં તોરણ બંધાવો રે, રતનતણા આજઠો મંડાવો રે.

વર અમુલી આવીયા, સૂર્ય સમુ શુભ રૂપ.

ચંદ્ર કળા સમ રૂપવતી, કન્યા શુભ અનુપ.

ચાળ બરી કુસડીયાં મંગાવો રે, મહાવરને હર્ષોથી વધાવો રે,
સુવર્ણ રૂપાના સંપટ લાવો રે, મહાવરને મોતીડે વધાવો રે,

સ્વેત થાળ રૂપા તણો, મુક્તાશળના હાર,

હર્ષે લો ઓવારણાં, ગુણીયલ આબ્યા હાર.

મહાવરને પૂજ્યને પાટલો સ્થાપો રે, કુળવંતી ગુણશીલ કન્યા આપો રે,
સ્ત્રી સતી રાધવના સમજોડ રે, ઈશ્વરે પુર્યાં છે મન કોડ રે,

નંદનંદન દીપે રૂડા, દશરથનંદ સમાન

આશિર્વાદ વદે વિશુ, ગાંધર્વ ગામે ગાન.

કન્યાદાન સમયે ગાવાનું ગીત.

૨૪

રાગ—માતાજી શું વાત કરે છે સીતા કે.

આજે આબ્યો આનંદનો શુભ દહાડો કે, કન્યા દાન દેવા વંશે વારો કે,
આજે મહારે આંગણે ઓચ્છવ સારો કે, સરસ્વતી જેવી કન્યાનું દાન છે રે.
માતા કુખે રતન એ રૂંડું અમુલુ કે, દાન પાત્ર આંગણે આબ્યું સગુણું કે
ધન્ય ભાગ્ય કન્યાનું દસે સગુણું કે, સરસ્વતી જેવી કન્યાનું દાન છે રે.

મિરિ તનયાએ આદર્યો, જેવો તપ સહાવન;

વરવા વિશ્વંસર પતિ, અપીને તનમન.

તેવો તપ કન્યાએ છે ડાઘો કે, વિનયી ને વિવેકી વર માગી લીધોકે,
કૃપા મશે કરી માગ્યો વર દીધો રે, સરસ્વતી—

આવવતી કન્યા મહાવર પામી કે, તુડમા આને ત્રિશુવનના સ્વામી કે,
આવે હવે ભાળને તમે શીર સ્વામી કે; સરસ્વતી.

અહલ્યા તારા દ્રૌપદી, સીતા સાવિત્રી જેમ;
અનુસૂયા અરૂંધતી, સમ સતી થઈ તેમ.

તેઓ નીતિ રીતિ કન્યા હિર લેળે કે, ઉભય કુળ ઉમંગે ઉજળી દેળે કે
અવિચળ પદવી સૃષ્ટીમાં લે જો, સરસ્વતી.

હસ્તમેળાપ વખતે ગાવાનું.

૨૫

સમ—ઉઝ્યો સખી સૃષ્ટીનો શૃંગારહાર.

ધન્ય થઈ ધન્ય દિન આજ છે, વરવધુ હસ્ત મેળાપનો,
ધારી ધીર સ્થિર રહો ચિત્તમાં, સાચવીને એક આજનો સમો.

ધન્ય ભાગ્ય કન્યા તારું, વરી વર ગુણીયલ ધીર;
સીતા સાધવી જેમ વર્ષા, સ્વયંવરે રધુવીર.

સૈલસુતા ફેરી સાથ વરે જેમ મહા બળી રે,
કૃષ્ણ રૂદ્રમણીના હસ્ત જેવા રચા મળી રે,
વિધિએ તેમ ગૃહો વહુ વર હાથ, રહોની સુખ દંપતિ નિત્ય આબાદ. સૈલ.

કામ રતિ સમ જોડલી, અવિચળ આયુષમાન,
યશ આબાદી ભોગવો, પામો શિવ સન્માન.

સીતા રાધવ જેમ યશવાન, સાવિત્રીને સત્યવાન;
દ્રૌપદી પાંડવના સમાન, અત્રી અનસૂયા સમ યશવાન;

અવિચલ જેમ અરૂંધતી, ક્રુવ નક્ષત્રો જેમ,
ભુગલ દંપતિને હજો, અવિચળ આયુષ તેમ.

ધન્ય.

મંગળ ફેરા ફરતી વખતે ગાવાનું.

૨૬

રાગ:—માતાજી શું વાત કરે છે સીતા કે.

પહેલું તમે મંગળ હોસે ફરજો કે, મૂખે અંધા ગણેશને સમરજો કે,
શાન્તિ હસ્ત શીરપર તેનો ધરજો કે, શુભ ધડી પરણી રહો સુખ આનંદમાંજો.
ખીજું કન્યા મંગળ મનથી ફરજો કે, સૂર્ય અગ્નિ પ્રહારને વિનવજો કે,
સાક્ષારૂપે સાન્નિધ્ય રહેતા પ્રભુમજો કે શુભ ધડી પરણી રહો સુખ આનંદમાં જો.
ત્રીજું તમે મંગળ વિનયે ફરજો કે, પંચ દેવની પ્રીતિ પ્રદક્ષણા કરજો કે,
ધ્યાન તમે શુદ્ધ હૃદયથી ધરજો કે, શુભ ધડી—

ચોથું તમે મંગળ પ્રીતિ ફરજો કે, સતી ધર્મે રહેવા પ્રતિજ્ઞા કરજો કે,
શુભ પંથે સાવિત્રી સમ પગજો કે, શુભ ધડી—

ચાર ફેરા ફરી તમે બંધાયાં કે, કન્યારૂપ ટળી સ્ત્રીધર્મો ગૃહા કે,
સ્થિર વૃત્તિ આપે પ્રભુ કરી માયા કે, શુભ ધડી—

સાત પૂજ્ય સસરાને નિત્ય નમજો કે, પતિ દેવ દેહમદીરમાં સમરજો કે,
ઈશ્વર દેવ મ્હોટો તેને મગુજો કે, શુભ ધડી—

શ્વશુર પક્ષ સગાંથી ધર્મે વરતજો કે, વિષમ નીધિ વિવેક વદાણથી તરજો કે,
નીતિ મદ સંસારી બહાણને ધરજો કે, શુભ ધડી—

બહેની હરિનું સુખ અંતર સંગી કે, વિશ્વમાં વિશ્વેશ્વરને યાચી કે,
આપે આશીર્વાદ અનિષ્ટિ અંગે તાચી કે, શુભ ધડી—

કન્યાને શીખ.

૨૭

રાગ—ચાલો સાહેલી.

બહેની ઓ મ્હારી (૨) ધારી વિવેકને આ સંસારમાં વિચરીજો. બહેની
શીખ આ સારી, ઉરમાં ધારી, શીયળ બૂધણ અંજે ધરીજો
જન નીધિમાં વિશુ નામથી, વિષય વમળથી ઉચરીયો. બહેની.

સુખકર દુઃખ હર પતિઆરામાં, નિમગ્ન રહી આનંદ કરીએ,
 જગત નિયાંતા સાક્ષ થશે નિત્ય, પાપ કર્મથી જો ડરીએ. ૦૬૬
 વિશ્વની બાજી મહા છે પાજી, સત્ય પાસાથી તે રમીએ,
 પરસ્પરો પતિ નિજ ભિક્ષુ સમજવો, તે શું ખેલો ખેલવીએ. ૦૬૭
 દાવ પેચને કપટ કુડની બાજી રમી નવ હેળવીએ,
 હૃદિના સુખની આથ ધરી મન, પ્રપંચ પાસા નવ ધરીએ. ૦૬૮

૨૮

રાગ—રામ લક્ષ્મણ વનમાં સીધાવતાં.

શાણી પુત્રી સીધાવ તું સાસરે,
 શુભી, શુભ શીખામણુ આજ, સ્વસુર સમાજ, સદાચાર પાળજો.
 જોનો ગરવો ગંભીર રૂપભાવ છે,
 સદા રાખજો જાળવી ટેક, છે લાભ અનેક. સદાચાર.
 પતિવ્રતમાં તમે નિપુણ થજો,
 જાણે જકિતએથી ભગવાન, યશો નહિ નાદાન. સદાચાર.
 રામ લક્ષ્મણ શત્રુન ભરત સમા,
 બંધુઓની તું લાજ વધાર, થઈને ઉદાર. સદાચાર.
 માત તાતની લાજ વધારજો,
 સજી શીયળ ભૂષણ શબ્દગાર, શોભીતો અપાર. સદાચાર.
 પતિ પૂજ્ય ગણી પ્રણામો સદા,
 એ છે દેવ તણો તમ દેવ, તેની કરો સેવ. સદાચાર.
 અન્ય દેવ એથી વડો નથી,
 સતી સ્ત્રીને પતિ મહાદેવ, જપો ધરી દેવ. સદાચાર.
 પતિવ્રતથી પ્રભુ પ્રસન્ન સદા,
 સતી સાથ રહે અહોનિશ, જગત તણો ઈશ. સદાચાર.
 વૃદ્ધ વડીલ અશુર પક્ષને નમો,
 ગણો નણુદીને જહેની સમાન, દીયેરને દો માન. સદાચાર.

(૫૨)

કલેષ કુચંપ પંચ તન્ને સદા,
 સત્ય માર્ગે ધરો તમે પામ, સંપે પતિ રીજમ. સદાચાર.
 પૂર્વ સતીચોના નિયમ સંભારીને,
 તમે રાખો સંભારીની રીત, થશે સુખ અમીત. સદાચાર.
 રૂપ ગુણનો ગર્વ ના ધારશો,
 એ છે મૃગજળનાજ સમાન, મિથ્યા અભિમાન. સદાચાર.
 હોમ રૂપવંતી ગુણવતી નાર જો,
 પણ સમજે નહિ સુઆચાર, ધિકાર તે નાર, સદાચાર.
 ગુણ યૌવન રૂપ ધન સર્વ છે,
 સતી પતિવ્રતમાંહી તમામ, રાજ રહે રામ, સદાચાર.
 હરિસુખ સંસારે સતોષનું,
 ગુણ માહી થજો ગુણવાન, થશે સન્માન. સદાચાર.

જમાગને વિનંતી.

૨૯

શાફુલ.

મુજો નમ્ર વિનંતી મુઘ ઊરમાં, હવેં યજી ધારજો,
 વિદ્યાશીલ નિપુણ સર્વ વિગુણે, વિગમિ સ્વીકારજો;
 પુત્રી રતનજ પારકું કરી પડે, સોપું છઉં હસ્ત તે,
 રક્ષા તેની કરો સુસ્નેહ ધરીને, રહો પ્રીતિ અસ્તરે. ૧
 પ્રેમી અંતર ભાવ ને વિષયથી, સંભાળજો રતન આ,
 એ છે સ્વચ્છ વિશુદ્ધ અંતર વિષે, શોભી રહે હસ્તમાં;
 કાંધાં છે બહુ લાડ પાલણુ હમે, સોપું સુખી સાભમાં,
 વિદ્યાદાન દષ્ટ મુગુણ શીખવી, અરપું ગુણી બાલમાં. ૨
 ધારે જો નર શોધવા અવગુણો, નારી વિશે પ્રમળ,
 દોષો દૂર કરી ધરી ગુણ હટે, સ્નેહે રહો સખળ;
 રાખી નિત્ય ક્ષમાતણું કુસુમને, પ્રેમેથી વધાવજો,
 પાળી દંપતિ ધર્મ સર્વ વિનયે, પ્રિયેથી વસાવજો. ૩

કન્યાને વળાવતી વખતે ગાવાનું.

૩૦

રાગ—હાલો હાલો હાથણી શણગારો રે.

ઉઠો રાયજી બહેલડીઓ નેડાવો રે,
 સીતાજીને સાસરીયે વળાવો રે;
 ગજ રથ પાલખી અપો આપો રે.
 દાસ દાસી સેવક સાથે સોપો રે;
 ઉઠો રાયજી નેશીડા તેડાવો રે,
 સીતાજીને શેલા સાળું આપો રે;
 ચિરચોળી પટાળાં આપો રે,
 ઉઠો રાયજી સોનીડા બોલાવો રે;
 સીતાજીને શોભીતા શણગાર આપો રે,
 હાથે ચુડી દેમનાં કંકણુ ધડાવો રે;
 મુકતાફળના હાર તે રત્ને જડાવો રે,
 ઉઠો રાયજી બહેલડીઓ નેડાવો રે;
 સાસરવાસો શોભીતો આપી વળાવો રે;
 થાળ ભરી મોતીડાં અણાવો રે;
 સીતાજીને રામજીને વધાવો રે.

૩૧

રાગ—લીલા વાંસની વાંસળી રે, મારગે વાગતી જાય.

દુહુંભી વાગીયાં દેવનાં રે, ગીતો અપ્સરા ગાય;
 પુષ્પની વૃષ્ટિ અંતરીક્ષથી રે, સીતાજી સાસરે જાય.
 દુહુંભી વાગીયાં દેવનાં રે, ગીતો અપ્સરા ગાય;
 ગુણ ગાંધર્વ સહુ ગાઇ રહ્યા રે, સીતાજી સાસરે જાય.
 દુહુંભી વાગીયાં દેવનાં રે, ગીતો અપ્સરા ગાય;
 ચાર તે વેદ આશીષ વદે રે, સીતાજી સાસરે જાય.

(૩૪)

દુહાની વાગીયાં દેવનાં રે, ગીતો અપ્સરા ગાય;

સમ જનકજની બેટી રે, સીતાજી સાસરે જાય.

દુહાની વાગીયાં દેવનાં રે, ગીતો અપ્સરા ગાય;

અયોધ્યા નગરીનો રાજ્યો રે, રામજી સીતા લાઇ જાય.

વરને : પસલી ભરાવતી વખતે ગાવાનું.

૩૨

રાગ—' લે લાડકડા સુનેયાંની મુઠ.'

ચાવરે અસુર ધડી જાય, ભરાવો પસલી મહીયારી રે.

સાત સોપારી શ્રીકૃષ્ણ લાવને રે.

તાંજુલ રૂપેયાની મુઠ, ભરાવો પસલી.

ચણપતિ દેવને નમી નમી રે.

શુકન જોઇ અશ્વે ચ્હડો ધીર, ભરાવો પસલી.

૩૩

શુકન જોઇને સાંચરને રે, દેવાગના કન્યાને તમે વરને રે;

શુકનમાં વિધિસ્વર સમરને રે, મિદ્ધિ થુદ્ધિ અંતર વસને રે.

લક્ષ્મીને લાલ તણી છે જોડ રે, સારાંધ્ય વસને મલ જોડ રે,

શુકનમાં મળીયો છે જોડો રે, શ્રીકૃષ્ણ આપી પાછો વળ્યો રે.

શુકનમાં મળીયો છે ગાળો રે, ફૂલે વધાવી પાછો ફરીયો રે.

ઘોડે ચઢતાં ગાવાનું.

૩૪

રાગ—કુંવર પાવડે પગદર્ઠ ચ્હડીયા રે.

કુંવર કાડે તે અશ્વે ચ્હડીયા રે, તમારાં વિધ્ના હરિએ હરિયાં રે.

આજે સહુ બહાલાં હરખે મળીયાં રે, ગાએ ગીતોને આનંદ ભરીયાં રે.

હઠિં લુણુ ઓવારીને નાખ્યાં રે, તમારા વેરીનાં હૈયાં છે કાટ્યાં રે.

આજ કુંવરને ઘોડે ચઢવેરે, વરની બહેની તો લગામ ઝાલે રે,

આંખો બહેનીને રૂપેયા આઝા રે, વધે કાંતિ ને લોકમાં આઝા રે.

(૫૫)

વરના તરફથી પોંખતી વખતે ગાવાનું.

૩૫

રાગ:—શેરી શેરી ધુધરડા વાગે રે.

શેરી શેરી ધુધરડા વાગે છે દર્શિય રાગની જન આવે છે,
સહુ શેરી મુકાને માગે કરો, જઈ જનક ગળને જાણુ કરો.
છે જન હમારી મોટી રે, નવ કરશે ધડી એક ખોટી રે.
દહેવાઈ મંડપ મોટા રાખા રે, આવે રામ લક્ષ્મણ તે પોખારે.
વેવણ બાંણે બાજઈ દાજો રે, નર પોખવા આઘ્યો વાજો રે,
સીતા મુજાગી હથેર પામી રે, છે તિલુપનનાં એ સ્વામી રે.

૩૬

રાગ:—રવાડાએ નવ પોખીસ રે સામુ.

પોખણ લઈને આવે રે વેવણ,
મહાવરને ઝાઝું ન તપાસે રે વેવણ,
વેવણ સાચાતમે તમે રીત રે,
તમે પોંખવે આવે પ્રીત રે,
તમે આળે સુગંધ જાણો રે,
તમારી કન્વાનું ભાગ્ય વખાણો રે.
એક અમુલી વર છે જાણો રે,
હીરા મોતીયાં મોંઘાં પ્રમાણો રે,
જેને હીરા ઝાંખો ન થાય રે,
રખે મોતીનું નુર તો જાય રે,
વેવણ માંડવે અંદરું તેજ રે,
તે તો મહાવરથી તું પેખ રે.

વહુ વર લઈ જતી વખતે.

૩૭

રાગ:--હમારે દરાખ આરોળીના મેવા રે.

હમારે આળે તો મંગળ દહાડો રે,
 વહુવર લઈ જવા આવ્યો વારો રે.
 હમે આગ્યાં તે વહુવર લેવા રે,
 આળે તુડ્યા છે ત્રિભુવન દેવા રે,
 અમે જઈશું તે વહુવર લઈને રે,
 તમારી કન્યા હમારી થઈ છે રે.
 પુર્ણ પુન્યથી શ્રીહરિ તુડ્યા રે.
 હવે હક તમારા છે ઉડ્યા રે,
 વેવણ મનનાં હવે શું વિમાસો રે,
 વીલાં વીલાં થઈ શું ગાશે રે,
 સુખી સાસરે પુત્રી વળાવો રે,
 જાણો આંગણે મંગળ દહાડો રે,

૩૮

આળે મ્હારે આનંદનો દીન ગુણીયલ વરપામી કન્યકા રે,
 સુના મ્હારાં આંગણા ભૂવન લાડકડી આદ્યાં સાસરે રે.
 રહે બહેની અખંડ સૌભાગ્ય શાન્તિએ દીન નિર્મમો રે;

લીધી બહેની સાસરીયાંની વાટ.

લાડકડી.

મુકયું બહેની ભણતર ને પોથીઓ રે,

વિસારીને મહિયરનાં હેત,

લાડકડી.

લાડકડી તો કોડે જાઓ સાસરે રે,

મૂકી સર્વ સહીયરોનો સાથ,

લાડકડી.

લાડકડીએ લીધું મનમાનતું રે,

કરે બહેની સાસરીએ કારભાર.

લાડકડી.

મૂઠી ખેંચેને કુચીઓ મહીયરની રે,
સાસરીયાની સેવા ધરી હાથ, .

લાડકડી.

કુળને ઉભળો તમે કન્યકારે,
કાંતિ સંપ વધો કુળમાંહિ,

લાડકડી.

નીતિ નીયમે સ્વામીને સતોષજો રે,
પતિ સેવજો સદાય,

લાડકડી.

શીયળેથી શ્રીહરિ પ્રસન્ન છે રે,
ત્રિભુવન હરિસુખ થાય.

લાડકડી.

૩૯

રાગ:—જરે ગીણી રે વેલે ગાદી હળાવો.

જરે જનક વહેવાઇ હવે વેહેલો જોડાવો,
સ્થ પાલખીને વાળ રે મંગાવો. રામ સીતાને વળાવો રે
મહારા જનકજી વહેવાઈ.

જરે આજે તો હમને અસુર રે થાય,
શુભ ધડી ને શુભ ચોખીયું રે જાય, સુમુદુર્તમાં વળાવો રે. મહારા.

જરે સાજન સર્વે સજ્જન આવ્યા,
દેશ વિદેશના મિત્રો રે આવ્યા, સહુ જનને વહેલા વળાવો રે. મહારા.

જરે સીતાને આપીને સર્વસ્વ આપો,
પહેરામણીને સાસર વાસોરે આપો, સકાકણા દાન તમે આપો રે. મહારા.

જરે ચોરીરે આપો ચંદ્રવારે આપો,
આપો તમે શાલ દુશાલા ને રે માફો. અથ ગજને ગાયો આપોરે. મહારા.

જરે દાણીરે આપો ને દાસો તો આપો,
ધરની ધર વકરી સરવે રે આપો, સીતાને આપોને રામ વળાવો રે. મહારા.

જરે આપ્યું તમારું સર્વસ્વ પહેાંચ્યું તું,
સીતાજીનું રહેજો પીયેર પનોતું, લાડકડી સીતા હમને પહેાંચી રે, મહારા.

વેવાઇને ગીત સંભળાવતી વખતે

૪૦

રાગ—મહારા રે સ્વામી બોલોની બહાલા.

ભલે રે આઠ્યા વેવણ સહુ શાણા,
શાણા રે મળે નહિ નાખે નાણા. ભલે.

વેવણ મહારા મલપતા રે આવે,
સાથે રે સહુ સગાં રનેહી લાવે. ભલે.

વેવણને તો મળજો સહુ ભાવે,
ભણુ રે ભાગ્ય વેવણ ઘેર આવે. ભલે.

આપી માન મનુડું રીઝાવો,
ફરી ફરી અવસર નથી આવો. ભલે.

જનક પતિ મેના આદર આપો.
સીતાજીને હજીજે સ્થાપો. ભલે.

કૌશલ્યાજીનો સ્વભાવ છે શણો,
લક્ષ્મણજી તો પારસમણી જાણો. ભલે.

ભરતજી તો ભક્તિ તણો ક્યારો,
શત્રુધન છે સહુને ખ્યારો. ભલે.

રાધવજી તો સર્વજ સહુ વ્યાપી,
સીતાજીને તેને અંતર સ્થાપી. ભલે.

જીગલ જોડ બહુજ લલીત દિસે,
નથી રે એવી જોડી પૃથ્વી વિશે. ભલે.

સીતા સુભાગી મુખ કહેવું,
હરિમુખ રામ શરણ રહેવું. ભલે.

રાગ—આલો સાહેલી.

ભલે પધાર્યાં (૨) સ્નેહ ધરીને પાવન અમ મંદીર કરીયાં.
 મંગળ દીન આ આજ દિવાળી લગ્નોત્સવમાં સહુ મળીયાં. ભલે.
 હર્ષ ઉમંગે, સહુ મળી સંગે. આનંદ ઉત્સવ ઉજવીયા,
 સુખ કર દુઃખ હર દેવર વંદી, યશ ક્રાંતિને વશ કરીયા. ભલે.
 આનંદવંદન દશરથનંદન, સુખકંદનને સહુ નમીયા,
 સુકન્યાનું દાન કરીને, સગ્ગન વહેવામાં રીજવીયા. ભલે.
 સગુણ નિર્ગુણ રામ ચતુરવર, સતી સીતાજીને વરીયા,
 ત્રંબક તોડી ધરા પ્રજાવી, ભરી સલા વશ મેળવીયા. ભલે.

સુભદ્રાની કકેત્રી.

રાગ—કકેત્રીના.

સદિશો સુભદ્રાએ કહાવ્યાં, ભ ત યાગીભદ્ર મૂળજી આવો.
 રૂપ અવસર લેવો છે હાવો, મોસાળું લાવગે મનગમતું.
 મહારા વ્હાલા યાગીભદ્ર વામ, વીરા મૂળજી આવગે ધામ,
 વાટ જીએ સુભદ્રા યામ, મોસાળું.
 વ્હાલી ભાભીઓને સાથે લાવો, મહારા વ્હાલા વીરાઓ આવો,
 જ્હેની સુભદ્રાને ન તરસાવો, મોસાળું.
 વીરા વ્હાલેથી હું કઈં દાવો, જાણ ભરી મોસાળાંની લાવો,
 જ્હેની સુભદ્રાને મન ભવો, મોસાળું.
 સહુ મહીયર મંડળ આવો, આવો ફરી ફરી નહિ આવે વારો,
 લેવો મ્હારે મહીયરીયાંનાં લાવો. મોસાળું.
 સામુ-કહેશે પતોતી છે વહુ, ગુણ ગારી સાચર વેલ સહુ.
 વ્હાલા વિવેકી કેટલું કહું, મોસાળું.

જેવું દ્વારામતિ પૂર શોભે, તેવાં લાવો મોસાળાં તો આપે.
 નહિ આવો તો અસુર પક્ષ કાપે; મોસાળું.
 બહેલા આવો માડી નયના વીર, લાવો શાલ દુશાલા ને ચીર.
 બંધુ બળીભદ્ર કૃષ્ણજી વીર, મોસાળું.
 સેલાં પાપડી લાવજો શોભે, વીરા મોસાળું અમુલ્ય આપે,
 મ્હારું મંદીર તમ વડે શોભે, મોસાળું.
 કૃષ્ણ નામના કંકણ લાવો. હરિ નામના હાર શોભાવો,
 યશ ચાંદ ચતુર્ભુજ કરાવો, મોસાળું.
 વેગે વિઠ્ઠલ અવસરે આવો, શ્રીહરિ સુખનો લઈ સ્થાવો.
 શોભા વધારી કીર્તિ કરાવો, મોસાળું.

૪૬

રાગ:—કંકેાત્રીનો.

મ્હારે આગણે દુદુંબી વાગે, શેરી શેરીએ ધુધરા ગાજે,
 ગાએ ગીત મુંદર સુખવાજે, મલપતું આવીયું રે મોસાળું.
 ઉઠો દિવસજી શેરીઓ સમરાવો, રૂડા ગલીયા શેત્રજી ખીજાવો,
 રૂડા મંડપને શોભાવો, મલપતું.
 હું તો વાટડી જોઇને રે ઉભી, મ્હારા પગની તે પાનીઓ દુખી
 બહાલા વીરાને જોઈ ચર્ષી સુખી, મલપતું.
 આજ ભરી મોતીડાં રે લાવો, મોસાળાંની જાળ વધાવો,
 હર્ષતોરણથી મંડપમાં લાવો. મલપતું.
 એ તો દ્વારામતિ પતિ આવ્યા, મન ગમતાં મોસાળારે લાવ્યા,
 સુભદ્રાના અવસર શોભાવ્યા. મલપતું.
 સોના રૂપાના કુલો ધડાવી, મ્હારા વીરાને લઉં રે વધાવી.
 મ્હારે આગણે શુભ ધડી આવી, મલપતું.
 ધન્ય ભાગ્ય મ્હારાં મન ભાવ્યા, મ્હારે અવસરે ધાઇને આવ્યા.
 મ્હારાં માઝ્યાં મોસાળાં તો લાવ્યા, મલપતું.
 કાંધી અસુરમાં વડી જોઉં ભ્રાતે, કૃષ્ણ બળિભદ્ર સંકટ કાપે.
 હરિસુખ સરવને તો આપે, મલપતું.

(૬૧)

જનોઈ વખતે ગાવાનું.

૪૬

રાગ:—જનોઈનો.

આજે આનંદનો શુભ દિવસ,
સર્ગા રંગદી ઉમંગથી મહાલો.
અમ્મચારી ક્યો નંદલાલ
ગાઓ ગીત ઉમંગથી મહાલો.
શોભે નાડીયો બાળે વેશ,
માથે કુલ વાડીના રે કેશ,
શોભે ચાંદલીયો રે લલાટ,
શોભે ડંડ કમંડળ હાથ.
શોભે ઉપવિત નાધડી રકથે,
લાલ બાંધ્યા ગાયત્રીના બધે.
અમ્મચારી થયા ભગવાન.
આપે પ્રજા વેદનું યાન;
ચારે વેદને કીધા છે પાઠે,
શીખે મુખ ઉપનિષદ આઠે.
મૌદ લોકાનો લેખ લખાવે,
તેતો માયાવી જીવને ભમાવે,
ત્રિભુવનને જે વેદ ભણાવે,
તેને પ્રજા વેદ ભણાવે.
જેની સત્તાથી સર્વ નહીં જાન;
તે તે પ્રજાથી વેદને ભણે.
જગનાથ સદા નિરાકાર
થયા પરમાત્માથી આકાર.
માયા જગમાં જેણે ચલાવી,
જગ ધરી થયા છે માયાવી.

જે છે જગત તણા માત તાત,
તેણે કીધા મશાદાન માત.

એવા નટવર નંદના લાલા,
તેના અગણિત માયાવી

પ્રભુ રહ્યો તમે જનપુત્ર,
જે પહેરે જનોઈના સુત.

થાએ પ્રહાર્યારી તમ દાસ,
શુદ્ધ સંખ્યા પ્રભુજી ભણાવો
પ્રહાર્યય સંસારે પળાવો.

આપો આયુષ્યને યશ ભક્તિ
સેવે શંકર કૃષ્ણને શક્તિ.

વધે લક્ષ્મી, દરિદ્રો નય,
શ્રીહરિ મુખ સન્મુખ થાય.

૪૫

રાગ:— પહેરે રે જનોઈ.

દયા રે પ્રહાર્યારી પરિપ્રહા નંદલાલા,
હાથમાં છે વેદપોથી ડાંડ ધારી બાળા;
દેવકીના બાપા જશેદાએ દૂધ પાયા,
રવયંજી મોરારી તે તો જન્મ ધરી માયા.

વસુદેવ તાતા જેની દેવકીજી માતા,
નિષ્કામી નિયંતા જન્મી સકામી ગણુતા;
વેદ શાસ્ત્ર વહ્ની જે છે તે તો વેદ શીખે,
કરી કર્મ શીખવે છે કર્મ શ્રીષ્ટ વિશે.

પેરે રે જનોઈ બાળક, પ્રભુજીની રીતે,
ધર્મ ને નીયમ પાળે, ઈશ્વરના પ્રીતે;

જપો રે ગાયત્રી તમે, સ્થિર મંત્ર સાધી,
 ચાર કાળ અતુલ્યને જેવી સંખ્યા બાધી,
 પેરે જનોઈ યાઓ બાળ બ્રહ્મચારી,
 ખાંધે જનોઈ ડંડ કમંડળ ધારી;
 વેદ ભણો હૃદિસુખ અંતરમાં રાખો.
 દેવતા તે દેવ તમને અવિચળ રાખો.

જનોઈનું મોસાળું આવે ત્યારે ગાવાનું.

૪૬

રાગ:—જનોઈ પહેરો રે નંદનામડીયા,
 ચામે વાગ્ગાં ને દુહાંની ગાજો,
 શેરી શેરીએ ધુધરા વાજો.
 ગીત ગાયને કંકણુ ખળકે
 પાયે નેપુર મોસાળું ઝળકે.
 કાનું સજ્જન સાજન આવે
 મામો મોસાળું લાવે.
 એતો બદવ દુગ સહુ આવો,
 મૂળ્ય મામો મોસાળું રે લાવે.
 જનોઈ લખને તે મામાજી
 આવે બ્રહ્મચારી ભાણેજને પેસે.
 જનોઈ સુવર્ણનું રે શોભે,
 હીરા રત્ન જડિત તે આરે.
 જનોઈ મુક્તા:ફળેથી પ્રોવાયું,
 જનોઈ પાંડવ દુગમાં બેવાયું.
 જોઈ જનોઈ નવીન ધાય દિસે,
 પામી આનંદ મનકું સંતોષે.

જનોઈ કુણુજ એ રે પાણ્યું
 મામા બળીભાંરે હાંસે જાણ્યું
 જનોઈ નરને નારાયણુ લાભ્યા,
 બ્રહ્મચારીને અંગે સોહાઆ,
 હિંસે નાધડીયો બાજે વેશે,
 બહાલાં સર્વ ઓવારણાં લેશે.
 લીલાં પીળાં પીતાંબર શોભે.
 ખભે ડંડને બ્રહ્મતેજ ઓપે.
 / સદુ વેદ આશિષ ગાય,
 બ્રહ્મચારી ચીરંજીવી થાય.

રૂક્મણીનો કામળ.

૪૭

છરે દારામતિ રણીયામણી
 જ્યાં ખીરાજો શ્રી રઘુવિર અંતરવાછો હીર, પ્રભુજી પધારજો.
 લખું વિદર્ભ દેશથી રૂક્મણી
 પ્રેમે સ્વીકારો મહારા પ્રણામ, જપું સ્વામી નામ, પ્રભુજી.
 મહારા પિતા એ શિશુપાળથી,
 વિવાહ કરવા ક્યાં છે વિચાર, ભગ્ન નિરધાર, પ્રભુજી.
 મહારે વરવો નથી વર એ કદિ,
 નહિ આવો તો ઠરું પ્રાણુ ત્યાગ, થઈ હિત ભાગ. પ્રભુજી.
 મહારે મનથી વરી વર વિકૃલા;
 શિશુપાળ તો આળખંપાળ, છે જોનો આગોળ. પ્રભુજી.
 મુર્ખ જન્મની પ્રીત સંભારજો,
 નવ કરશે શ્રી મુજને અનાથ, છું તમથી સનાથ, પ્રભુજી.
 અને તમથી વિખુટી ન રાખશે,
 હું છું તમારા ચર્ચની દાસ, હવે પ્રુત્તી વાસ, પ્રભુજી.

રહ્યા અદૃશ્ય અંતર તે પ્રત્યક્ષ થયો,
વેગે આવી ગૃહો મૂળ બાંધ, અંતર શાન્તિ થાય. પ્રભુજી.

શિર છત્ર થઇને વિજય કરો,
શીશુ પાળ કરી પરાજય, વરો મહાશય, પ્રભુજી.

હરિ હૃદયકમળ સુખ આપજો.
પ્રભુ પૂરો હૈયા ફેરી હોંશ, હું હાલ બેહોશ, પ્રભુજી.

રૂક્મણી હરણુ.

૪૮

રાગ—સુભદ્રા સંદેશો રે કાવિ.

રાણી રૂક્મણી મન અકળાય, આવ્યો વરવા શીશુપાળ રાય.
હવે શ્રી હરે મ્હારું શું થાય, જાહેવજી બહાર કરજો રે મ્હારી.
લીધી રૂક્મણી એ ફૂલ છાંય, અંબા પૂજવા આજ્યાં મહા ભાગ.
સાથે સર્વ સખી તણો સાથ, જાહેવજી બહાર કરજો મ્હારી.

કહે રૂક્મણી ફેરીરે માતા, પુત્રી ક્યાં તમે જાઓ વિવાતા.
વાગે વાજત્ર ગીત ગવાતાં, ઘટે નહિ પુત્રી બારણે જાવું.

કહે રૂક્મણી માતાને વાત, દેવી પૂજવાં મ્હારે સાક્ષાત.
વૃત્ત ઉપાં તણું કહે જાત, દેવી મ્હારે પૂજવાતણી બાધા.

એવે આવ્યો તે રૂક્મણી વીર, બહેની સીદ જાઓ પેરીને ચિર.
બહેની મ્હારી મુકવો છે ધીર, ઘટે નહિ પુત્રી બારણે જાવું.

કૃષ્ણ બળીભદ્ર પુરખાં છે આવ્યા, મ્હારા અંતર જેણે મુગબ્યાં.
જેના તરફર રૂપે એ આવ્યા—ઘટે નહિ—

કહે રૂક્મણી અંધવ મ્હારા, કૃષ્ણ બળીભદ્ર શું કરનારા.
સાબકારી અંધુ તમે મ્હારા, દેવી મ્હારે—

શીશુપાળ જરાસંધ રાય. આવ્યા એ બહુ બળીયા રાય,
કૃષ્ણ બળીભદ્રથી શું થાય, દેવી મ્હારે—

તમે નિશ્ચિંત રહો મહારા વીર, મને સાચવે શ્યામ શરીર.

મને જાણાવો પૂજને વીર, દેવી મહારે.

શ્વમેયો થયો રણયાત્ર, જાણી નીજ પ્રસંશા વિખ્યાત.

જહેની જાઓ સુખે પુજે માત, બળીભદ્ર કૃષ્ણ તે થું કરશે.

આલ્યા શ્વમણી આનંદ આણી, કૃષ્ણ બળીભદ્ર આવેલા જાણી.

આવ્યા આખમાં હર્ષનાં પાણી, દેવી મહારે.

દેવી મંદિરમાં જઇ બેઠાં, કૃષ્ણ બળીભદ્રે ત્યાં દીઠા.

દેવી પુછને રથમાંથી બેઠાં—દેવી મહારે.

રથ આલ્યો તે દારીકાં વારે, થઈ જાય શ્વમેયને જાતે.

વાત ચાલી તે ચોટે ને હારે, હરણ થઈ શ્વમણીનું મંદિરથી.

શ્વમેયો તે આવ્યો રે ધાઇ, સાથે રાખ્યો શીશુપાળ જમાઇ.

સાથે લીધા જરાસંધ બહેવાઇ, કરે યુદ્ધ કૃષ્ણજીનીરે સાથે.

કૃષ્ણ બળીભદ્ર થઇ રણધીર, કીધો જરાસંધ જીજવા ચીર.

શીશુપાળનું વીધી શરીર, પરાજય તુર્ત તેનોરે કીધો.

લીધાં શ્વમણીને રે હિરણ્ય, લઈ આલ્યા દ્વારામતિ સંગે,

લગ્ન કીધું શ્રી શ્વમણી સંગે, હરિસુખ અંતરે રહ્યારે બપાપી.

ભાગ બીજે સમાપ્ત.

ભાગ ૩ નો.

ધર વૈદું.

બાળકની માવજત.

બાળકને તાવ આવ્યો હોય તો પાવાની દવા—

૧ હરડે, ફરીપાતું, મજ્જ, એળીયો, સંયગ. એ પાંચ વસ્તુ સરખે
બાગે ધસી અથવા ખવમાં ઘુંટીને મધ નાખી પાવું. ૨ લીમડાની
અંતર છાત્ર, કે લીમડાની ગળો ઉકાળી સિંધવ, તીખાંના, બે
દાણા અથવા પીપળામૂળની ભુટ્ટી ચણા જેટલો નાખી મધ
નાખી પાવું. ઊકરને બાદો થઈ હોય તો—દીવેલ ને મધ સુવાતું
પાણી નાખી પાવું.

ઊકરને કફ થાય ત્યારે પાવાની દવા—

૧ પાન
પાનની જડ
તજ
ભવિંગ
પીપળીમુળ
સુકામકાઈ
કાળી દ્રાક્ષ
ગુલબનાં પુલ
સિંધવ વાલ ૧.

આ બધી વસ્તુ પાનની અંદર નાખી તેનું
ખીડું વાળી પાણીમાં ઉકાળી તે પાણી
મધ નાખીને પાવું.
૨ કારેલો વાટી તેમાં સિંધવ નાખી તેનો
રસ પાવો.

ઊકરને વાવળી થઈ હોય ને દસ્ત ન થાય ત્યારે નાગરવેલનું
પાન દીવેલ ચોપડી પેટે મુકવું ને, શેક કરવો, તેમજ ગરણીનાં બી શેકને
કે શેક્યા વિના વાટીને પાવો.

શ્વશ્વરી થઈ હોય તેનો ઉપાય—

૧ છાતીએ નાગરવેલનું પાન મુકી શેક કરવો. પાનની જડ ધસીને
પાવો. છાતીએ 'કાવજળ' ને 'બોરીંગ' ચોપડવાં. (૨) સરપની કાંચળી
૧ રતી બારેલો કાંદો બે વાલ એ બે વસ્તુ વાટી મધ નાખીને પાવું.

આજકને સખત સસણી થઇ હોય ને તાવ આવતો હોય તો અજ-
સીનું પોટીસ છાતીએ મુકવું, ગળામાં સોજે હોય તો, ધડના યુક્તનું
કે લોટનું, અથવા બાજરીના લોટનું, કે અજસીનું અથવા કેળું બાજરી
તેનું પોટીસ ગળે બાંધવું. તેથી કાયદો થાય છે.

આજકને ફાલ્લા થાય તો—

- ૧ રાખજીરું ધસીને ચોપડવું.
- ૨ બોદારપથરી ધસીને ચોપડવી.
- ૩ સુખડ, ગોપીચંદન ચોપડવું.

છોકરાને કે મોટાને ઝાડા થાય ત્યારે—સુવા, અસખમ, ધાણા,
સાકર, વાટી ઠીકરી તપાવી ઝામીને પાછ દેવું.

મરડો થયો હોય કે ગરમીના ઝાડા હોય તો ઉપલી ચાર વસ્ત્રની
સાથે—દાદેમની કળી, બદામ, એલચી, વરીયાળી, પીપળીમુળ, એ બધી
વસ્ત્ર વાટી ધુંટીને ઝામી દીવસમાં ત્રણવાર પાવી.

સખત ઝાડો ઉલટી થતાં હોય ત્યારે, જાવંત્રી રોકીને મધમાં પાવી,
અને છાતીએ રામનું પ્લાસ્તર મુકવું.

જાંબુનો ઢળીયો, કે હરડેનો ઢળીયો, ધસીને મધમાં પાવાથી ઝાડો
બંધ થાય છે.

ઝાયરીયા માફક હોય તો દરરોજ હરડેદળની ફાફી રાત્રીએ સુતી
વખત લેવી. સુખડ ને નાળીએરની કાચલી ધસી મધ નાખી પાવી. એથી
તાવ પણ ઉતરે છે.

ઉપરસ હોય તો—મધ, ૧ ચમચો. પાણી નવઠાંક, થી. અડધો
ચમચો, મીઠું કે સિંધવ નાખી સારું ઉનું કરી દીવસમાં ત્રણ વાર પાવું.
નાનાને એથી અડધું વજન લેવું.

છોકરાને કે મોટાને મોમાં ચાટી પડી હોય અથવા ગરમી આવી
હોય ત્યારે—૧ ફટકડી પુલવી ઉના પાણીમાં નાખી તેના ડાગળા કરવા.

૨ કાથો, ચીનીકબાલા, રાખજીરું, એલચી તેનો છુટ્ટો કરી તે
ગરમી ઉપર ચોપડવું ને મ્હો નીચું રાખવું, અથવા આ બધી વસ્ત્ર ઉના
પાણીમાં નાખી ડાગળા કરવાથી પણ કાયદો થાય છે.

૩ ચણેદીનાં પાંદડાં મોમાં રાખી મુકી લાળ યુકી નાખવી તેથી
કાયદો થશે.

૪ દીવેલ મોમાં ચોપડી લાળ ગળતી મુઠવી, અને મટોડીના કાઢળા કરવા તેથી પણ ફાયદો થાય છે.

મળામાં આંદી પડે તેનો ઉપાય—૧ ઘી ઉનું કરી તેના કાઢળા કરવા.
૨ ટંકણખાર પુઢાની પાણીમાં મેળવી તેના કાઢળા કરવા.

અવાળું ચઢે ત્યારે —

અવાળું ઉપર હળદર મીઠાની ભૂડી ધસવી. ધણું ચરેલાં હોય તો રૂમાં ભૂકી મુંડી તે પોતું અવાળું પર મૂકી રાખી મો મળતું રાખવું.

ખાળક છોકરાંના મ્હોમાં યુઝાયું આવે ત્યારે ઘીથી કાઢળા પાડી મ્હોમાં ચોપડી પણ ઉપર ઉંધું સુવડવાથી લાળ નીકળી જાય ને આરામ થશે.

પગે કે કાઠપણ ભાગમાં સોનાં કે દુખાવો થાય તો શેક કરવો ને હળદર, મીઠું, જાણુ, પીળા ધુળ મેળવી ખદખદાવી ચોપડવું ને શેક કરવો. રેતીના પોટલી બાંધી પછી શેકવું.

રતવાનો ઈલાજ—

છોકરો રતવા થાય ત્યારે, રતવેલીયો, રતાંજળી, 'સોનાગેર' વાદી ઝીણો કરી ચોપડવો. રસી નીકળે ત્યારે કોરો ભભરાવવો, મુઠામળ ગયો હોય ત્યારે એકત્રીસ વાર ઘોઝલાં ઘીમાં કે માખણમાં મેળવી ચોપડવો અને નીચેની દવા પાવી. કાળી દરાખ, કરીયાતું, બદામનાં છોડાં, ગુલાબનાં પુલ, પીપળીમુળ, સોનામુખનાં પાન, એકત્રીસ, સાત વરતુ પદ્માળી તે માંથી નવટાંક પાણી લઈ શાકર નાખી પાવું. નાનાં છોકરાંને ૧ ચમચો પાવું. આ પદ્માળેલી વરતુ ત્રણ દિવસ સુધી કામ લાગે, ત્યાર બાદ બીજી વાર પદ્માળવું. સાત દિવસ લાગત પાવું, પછી એક બે દિવસને અંતરે પાવું. ઉપલી વરતુ કોરી માટલીમાં પદ્માળવી.

સાધારણ તાવનો ઉપાય—

૧ લીમડાની અંતરજાલ તીખાંના બે દાણા નાખી ઉકાળવી ને પાશર પાણીમાંથી નવટાંક રહે તે મધ કે શાકર નાખી પાવું. એમ દિવસમાં ત્રણ ટંક પાવું.

૨ લીમડાની ગળા મસીને મધ નાખીને પાવું. બાવળ, આયળ ને ખોરડી, ત્રણ વરતુનાં મળીમાં ઉના પાણીમાં પદ્માળી તે પાણીથી નહચડાવવાથી ફાયદો થશે.

ખરજવાનો ઉપાય—

બીંટીનાં બી, મેરચુથુ એ એ વસ્તુને વાસણમાં (ઘડામાં) ભરી મો બાધી ઉંધું પાડી તેલ કાઢવું, તે એવા રીતે કે, જમીનમાં ખાડો કરી વાડો કે તપેલી ઉતારી તેના ઉપર મોં બાધેલો ઘડો ઉંધો પાડવા ને ઉપર જાણીની ભટ્ટી કરવી. તેજ પડી રહે તે ખરજવા ઉપર ચોપડવું. પછી તેને પાણી અડવા દેવું નહિ.

એકવાંસ વાર ધાયેલું ઘી ને શંખજર મેળવી તેની પટ્ટી કરી તેના ઉપર લગાવવા કે પાણી અડવાની ધાસ્તી નહિ. આ ઉપાય નાના બાળકથી તે મોટાં સુધી ઉપયોગી છે.

આંખ દુઃખે તેનો ઉપાય—

૧ હરડાં, ખેડાં, આમળાં એ ત્રણ વસ્તુ ઠેરઠેરી માટલીમાં પલાળી તેનાથી હરેરાજ આંખ ધોવા.

૨ આવળનાં પાન વાડી ઘેટાંના કે ગાયના દૂધમાં રાંધી તેની પોટીસ રહેજ ગરમ મુકવી.

૩ મેદો વાડી તેનાં બે પોટીસ કરવાં ને ઠંડા પાણીની ગોળી પર મુકવાં. પછા એક ગોળી પર રાખવું ને એક આંખ પર મુકવું. આંખનું ગરમ થાય તે પાછું ગોળી ઉપર મુકા ગોળી પરનું આંખ મુકવું. એમ વારા ફરતી કરવું. એ પ્રમાણે ચંપેલી, મોગરો, ગુલાબ, દાડમડીનાં પાન, એના પોટીસનો પણ ઉપયોગ થઈ શકે છે.

બાળકનાં આંખ દુઃખે તેનો ઉપાય—

૧ આંખ દુખવા આવે ત્યારે માના ધાવણથી આંખ ધોવી. તેજ ધાવણનાં પોતા મુકવાં.

૨ કાથો, રસવતી, ખરાસ ધસીને આંખની આજુબાજુ આંખમાં ન જાય તેમ ચોપડવું.

ધણી કમત આંખ દુખે ત્યારે—ફટકડી, સોનાગેર, અદીણુ, આંખા-હળદરનો માંડાપો, સુઠ ધણી થોડી, કાથો, રસવતી, હરડે એ બધી વસ્તુ પાણીમાં ધસી લોઢાના વાસણમાં ખરજદારી આંખમાં ન જાય તેમ આંખની આસપાસ ચોપડવું.

મરમીથી દુખે ત્યારે એકલું બરાસ પણ્ય ચોપડી શકાય.

આખમાં ધુલુ પડેલું હોય ત્યારે ગથેડાનો દાંત, સોનું ને સાબર-સીંચું ધસીને આખમાં આંજવું.

કરમની દવા—

૧ આળકને કરમ થયા હોય ત્યારે એક ઘાંદળાવ ધસીને મધમાં કે પાણીમાં પાવો. (૨) કમળકાકડી અડધી વાટીને મધમાં ચટાડવી. (૩) એળિયો ધસીને વીસ નાખે ચોપડવો. ને કપાળે નાકે તથા ફુટીની આસપાસ આડ કરી. (૪) કાચકા એક શેળને તેની ભુગી કરવી અને તેમાંથી ચોથે ભાગે ચર્મને મધમાં ચટાડવી. મોટાંએ. (૫) વાવડીગ વાટીને મધમાં કે પાણીમાં આંજ એ પાવાં. મોટાંએ “ પાંચ ” પાણી સાથે ગળવાં.

દાઝવાનો ઉપાય—

દાઝવા પછી (૧) દૂધની મલાઈ ચોપડવી. (૨) દહીંની મલાઈ ચોપડવી. (૩) કુંવારનો ગર્ભ મુકનો. (૪) અડધાની રાખ ફેરી ભભગાયવી કે આંધવી. (૫) તેલને ચૂનાનું પાણી ભેગું કરી પોતાં મુઢયાં આ ઉપાય વધારે ગણ કરતા છે (૬) દાઝવાની જગ્યા દંડા પાણીમાં રાખવી, ને તે પાણી શરીરથી મરમીથી ગરમ થાય એટલે બદલ્યા કરવું.

વિંછીનો ઉપાય—

વિંછી કરડે તો—(૧) ગંધારો વજ્ર પાણીમાં ધસીને ડાંખ ઉપર ચોપડવો. (૨) મીઠાનો ધુમાડો દેવો. (૩) નવસાર તથા ચૂનો અને વજ્ર ને ચટાક લખ તેને પાણીમાં મેળવી સીસીમાં ભરી રાખવું, ને ડાંખ ઉપર તેનું પોતું કરી મુક્યા કરવું. નવસાર કાચો લેવો.

ફેલાનો ઉપાય—ખીન્ને:—ધુપેલ પાડવાનાં વસાણાં બજેલાં વાટી ધોએલા લીમાં ચોપડવાં. તેમજ બરાસ, કઠ્ઠાઈ સપેતો, ૨૧ વાર ધોએલા લીમાં મેળવી ચોપડવું.

ખસનો મલમ—(૧) ચુલા ઉપની ધૂંસ, તિખાંના દાણા, મધક, કપુર, કડોલાં તેલમાં વાટી મેળવીને ચોપડવું. (૨) એકલો મધક વાટીને

૨૧ વાર ઘોઝેલા ધીમાં મેળવી ચોપડવો. (૩) ઝોળચી, આમળા, સુખડ, રતાજળી ઘોડાવજ, ઉપલેટ, સુંઠ, તીખા, કાપડું, મોથ, મજીઠ, કપુર આટલી વસ્તુ ને બાળી તેને વાટી ચાળી ને ખસ ઉપર ચોપડવું. ધીમાં કે તેલમાં અથવા કોઈ કોઈ રસી નીકળે ત્યારે ચોપડવું. (૪) હાથે ખસ હોય તો ગામના મુતરથી હાથ ધોવા, જે જગ્યાએ ખસ થઈ હોય તે જગ્યા તેનાથી ધોવી.

ખસ થઈ હોય ત્યારે પીવાની દવા—

બદામનાં છોડાં, દરાખ કાળી, સુકી મકાઈનાં પાન, મજીઠ, હરડે, સુંઠ, ઝોલચી, પીપળીમૂળ, ગુલાબનાં પુલ સરખે બાગે લેઈને રાત્રે પલાળવાં તેનું પાણી સવારે સાકર નાખાને પીવું.

મરડો થયો હોય ત્યારે પીવાની દવા—(૧) ચણા જેટલું રાગ ૧ ચણા જેટલી ખસખસ, ૧ પાવલીભાર શાકર મેળવીને પાણીમાં પીવું નાના બાળકને એથી અડધે બાગે પાવું.

સમાપ્ત.

100

101

